

Večjo vlogo delavcu

Ob tako pomembnem dogodku kot je jubilej delovne organizacije, smo uvodoma največkrat pisali, kakšno pot smo prehodi od ustanovitve do danes, kakšne uspehe smo dosegli v proizvodnji in ne nazadnje kaj in kakšne premike smo naredili na področju uveljavljanja socialističnih samoupravnih in proizvodnih odnosov. Ker smo torej mnogokrat doslej poudarili proizvodne uspehe, kar je tudi prav, poglejmo danes, kakšne pomembne revolucionarne spremembe so se zvrstile letošnje leto. Leto 1974 bo zapisano v jugoslovanski zgodovini z besedama »revolucionarno leto«. Sprejem novih ustav (ustava SRS, SFRJ), kongresi ZKJ in ZKS, kongres Združenja zveze borcev (ZZB), so dogodki, ki posegajo v bistvo nadaljnega razvoja naše samoupravne socialistične družbe. Leto v jeseni bomo pričeli še kongresoma Zveze sindikatov in Zveze mladine, tako v republikah kot na zvezni ravni.

Družbeno-ekonomski in politični sistem in drugi odnosi, ki so določeni z ustavo, so usmerjeni v razširjanje pogojev za nadaljnji razvoj socialistične družbe, za tak družbeni napredek, ki bo na podlagi vsestranske razvitosti proizvodnih sil, visoke produk-

tivnosti dela, obilja proizvodov in vsestranskega razvoja človeka kot svobodne osebnosti omogočil razvoj takih družbenih odnosov, v katerih se bo uresničevalo načelo komunizma »vsak po svojih sposobnostih – vsakemu po njegovih potrebah« (iz Ustave SRS).

Prvič v zgodovini neke družbe smo delovni ljudje sodelovali v kar se da najširših razpravah o ustavnih dokumentih. Tako »skovana« nova ustava danes predstavlja trajen dokument, na temelju katerega bo delavski razred in delovni ljudje gradili novo družbo.

Novi ustavni dosežki v vse večji meri ustvarjajo realne možnosti za uveljavitev slehernega občana v družbenem življenju. Vsem delovnim ljudem, ki na kakršen koli način sodelujejo v družbeni reprodukciji, omogočajo, da razpolagajo z rezultati svojega in družbenega dela.

Danes težimo k temu, da bi vsak delavec, vsak delovni človek postal aktivni bорец pri uveljavljanju novih družbeno-ekonomskih in samoupravnih odnosov. Z ustvarjalnimi pobudami moramo dvigniti družbeno zavest delovnih ljudi, da bodo sami preko organiziranih delegatskih oblik zares vplivali na ožje in širše družbene odločitve. Zavedati se moramo, da uveljavljanje ustavnih načel ni enkratno dejanje, pač pa je trajen proces. Proces, ki terja od nas vseh, da se vsak na svoj način vanj vključimo in po svojih močeh in sposobnostih prispevamo, da bodo načela kar se da najbolj uresni-

čena v konkretni praksi. Uveljavljanje samoupravnih proizvodnih in družbeno-ekonomskih odnosov v naši tovarni ima gotovo dobre korenine in bogato tradicijo. Postopno uveljavljanje ustavnih dopolnil iz leta 1972, ko smo prvi v republici oblikovali temeljne organizacije združenega dela, je terjalo od samoupravnih, političnih in vodstvenih struktur maksimalno angažiranje. Letos spomladi smo dokončno utrdili TOZD in jih samoupravno oblikovali. Sprejeli smo osnovne samoupravne akte kot so: statut OZD, statut TOZD, samoupravni sporazum o združevanju TOZD v OZD, samoupravni sporazum o medsebojnih razmerjih delavcev v združenem delu. Seveda še zdaleč nismo s tem zaključili. Mnoga področja dela v tovarni terjajo, da v najkrajšem času obnovimo normativne akte (pravilnik o delitvi dohodka in osebnih dohodkov

itd.), da bomo tako lažje uravnavali odnose med vsemi subjekti znotraj delovne organizacije.

Ugotovimo lahko, da mnogi med nami žele živeti še po starem, rekli bi, zmanjkalo jim je moči in težko se prilagajajo novim samoupravnim socialističnim odnosom. Če je tako, potem se bo potrebno potruditi in uresničevati vse zapisane norme od prvega do zadnjega brez razlik! Samoupravno sporazumevanje in družbeno dogovarjanje je postalo pomemben samoupravni mehanizem, s katerim v naši delovni organizaciji v vse večji meri usklajujemo interese delavcev posameznih TOZD. Posebno se to odraža pri delitvi dohodkov in osebnih dohodkov, pri investicijskih vlaganjih, stanovanjski gradnji, družbenem standardu itd. S tako obliko in načinom dela z vsakim dnem poglobljamo (Nadaljevanje na 3. strani)

Sedemindvajset let

V življenju tovarne se mnogokrat srečujemo s pomembnimi prelomnicami, ki označujejo delovne uspehe in nam tvorijo obdobja, ki se jih spominjamo.

Ko se ob letošnjem jubileju oziramo po preteklih sedemindvajsetih letih, bi lahko vzeli za mejnik oblikovanje ZDRUŽENIH PODJETIJ STROJEGRADNJE, ki s sklenjenim sporazumom o združitvi odpira novo stran v kroniki naše tovarne. Združitev pomeni uresničevanje načel ustave in družbeno-ekonomskega razvoja naše družbe sploh. Za vse nas pa tudi zagotovljeno delo vnaprej, ki nam obenem prinaša ustrezno mesto v mednarodni delitvi dela.

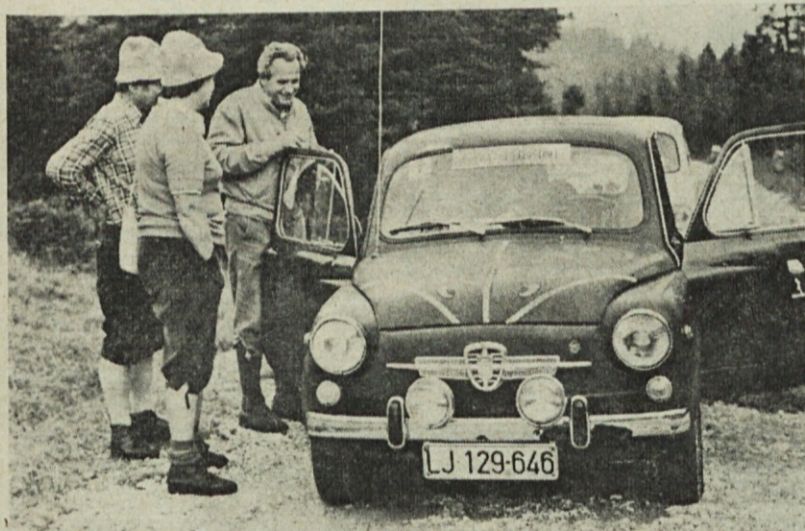
V času jubileja se vedno s ponosom spominjamo zlasti tistih, ki s tovarno žive od vsega začetka. Njihov delovni polet daje osnove tradiciji tovarne, mlajšim pa vzor, ki naj ga posnemajo. Morda smo v prikazovanju našega življenja in dela zunanjemu svetu vse preveč skromni. Ob nalogah, ki jih od nas pričakuje družba, ne utegnemo razkazovati ustvarjalcev, ki s svojimi umetninami podarjajo življenje stotinam strojev. Anonimni ostajajo oblikovalci kovine in bijejo svoj vsakodnevni boj, ki mu je v geslu zapisano: natančno, kvalitetno in hitro. Njim naj gre iskrena čestitka ob jubileju.

Vladimir Kovač

SORICA '74

Go'az, klobaso, čevapčiče, pivo, vino, oranžado...

Rally je spremljala standardna ekipa

Za zabavo je skrbel češki ansambel s pevko Miluško

NALOGE KOMUNISTOV

Za družbenopolitične delavce letošnje poletje ni počitniško, saj se politična aktivnost skoraj ne zmanjšuje. Pripravljamo se, da bomo organizirano nadaljevali z uveljavljanjem stališč in sklepov X. kongresa Zveze komunistov Jugoslavije in VII. kongresa Zveze komunistov Slovenije.

Opredeljene naloge moramo komunisti dosledno izvajati. Na drugi seji je Centralni komite Zveze komunistov Slovenije ugotovil, da je najvažnejša naloga komunistov in delavskega razreda v sedanjem obdobju utrjevanje socialističnih samoupravnih odnosov na vseh ravneh.

Na vseh področjih moramo dosledno krepiti samoupravne odnose ter krepiti vlogo delavcev in delovnih ljudi. S takim stanjem ne moremo in ne smemo biti zadovoljni in še dolgo ne bomo. Vemo, da smo z ustvo opredelili odnose, položaj človeka, kakršnega ni mogoče uresničiti takoj...

Ob vsem tem pa moramo poznati odgovor na vprašanje: »Kako daleč sega resnična oblast delovnega človeka? Ali delavec čuti, da je resničen samoupravljalec in da se ne sme nič, kar je pomembnega za njegove delovne pogoje in rezultate, dogajati za njegovim hrbtom?«

Naloge komunistov so zelo zahtevne, le-te pa bo potrebno uresničiti takoj. Svet Zveze komunistov Litostroj je na zadnji razširjeni seji že opredelil program razprav o kongresnih dokumentih. Vse organizacije ZK v TOZD in SSP ter aktivni mladih komunistov so že določile svoje programe za razpravo. V tem članku ne moremo ocenjevati, do kod segajo socialistični samo-

upravni odnosi, in če smo komunisti napravili vse, kar je bilo potrebno.

Ne. Tudi namen in cilj teh razprav ni v tem, da bi se komunisti in drugi napredni samoupravljalci seznanili z vsebino kongresnih dokumentov. Vsak zavesten komunist je spremljal kongrese in se potrudil ter preštrudiral resolucije.

Res je, resolucij prav vsak v celoti niti ne dojemata, toda za tista bistvena stališča, ki posameznike zanimajo, so dobili ustrezne obrazložitve.

Politično oceno delovanja bomo komunisti oblikovali samo na sestankih OZK in aktivov. Razprave morajo potekati tako, da bi ugotovili nepravilnosti, odstopanja pa tudi uspehe na osnovi stališč in sklepov resolucij.

Komunisti moramo v svojem delovnem okolju odkriti nepravilnosti, probleme, ki zavirajo nadaljnji razvoj, in pokazati na šibke točke našega delovanja. Kadar gre za protisamoupravne odpore (tehno-kratske ali drugačne težnje), moramo nosilce takšnih postopkov odkriti ter jim onemogočiti škodljivo delovanje.

skrb moramo posvetiti notranjim razmeram na področju proizvodnje, izvrševanja plana itd. Ob temeljitih analizah in politični oceni razmer v kolektivu, bomo izdelali zares konkretne in opredeljene programe za nadaljnje delo, za aktivnost ter nadaljnjo revolucionarno preobrazbo družbeno-ekonomskih odnosov.

Zapisali smo, da moramo vsi komunisti skrbeti, da bomo tovarišice in tovariše, vse napredne sodelavce, pravočasno predlagali za sprejem v vrste ZK. V času po pismu Izvršnega biroja predsedstva ZK in tovariša Tita, to je v obdobju skoraj dveh let, smo bili na tem področju dokaj uspešni.

V vseh organizacijah ZK smo sprejeli preko osemdeset novih članov, od tega največ mladih ter delavcev iz neposredne proizvodnje. Žal, smo slabo skrbeli za idejnopolitično izobraževanje pri novo sprejetih in tudi starejših članov Zveze komunistov. Nema lokrat smo to plat usposabljanja podzavestno zanemarjali. Zavedati se moramo, da so mladi, posebno na novo sprejeti komunisti najpotrebnejši teoretičnega znanja, toda hiter razvoj naše družbe zahteva od OZK, da omogočijo članom, da se idejnopolitično izpopolnijo. Seveda morajo nato le-ti na novo pridobljeno znanje uporabljati pri aktivnem delu v svojih organizacijah in samoupravnih organih.

Prepričani smo, da bomo letošnje jesen v naši tovarni poskrbeli za to, da se bo čim več članov udeležilo vseh naših oblik idejnopolitičnega izobraževanja.

J. Elihan

Pregled polletnih rezultatov

Glede na kar ugoden začetek letošnje industrijske proizvodnje v SR Sloveniji, ki je preseгла tudi pričakovanja podjetij, znaša indeks ravni fizičnega obsega industrijske proizvodnje v prvem polletju 1974 proti istemu obdobju preteklega leta 110,6 %, polletni načrt v letu 1974 je dosežen s 110,6 %.

V kovinski industriji, ki je najmočnejša panoga v slovenski industriji, znaša indeks nivoja fizičnega obsega proizvodnje napram istemu obdobju v preteklemu letu 107 %. Predvidena proizvodnja za prvo polletje leta 1974 je dosežena 108 %.

Indeks ravni fizičnega obsega proizvodnje strojev in naprav v slovenskem merilu v primerjavi z enakim obdobjem lani znaša 125 %. Letošnji polletni načrt je dosežen 119 %.

Ko smo že naredili pregled celotne in kovinske industrije ter proizvodnje strojev in naprav v slovenskem merilu, nas predvsem zanima, kako je gospodari-

la v prvih šestih mesecih naša gospodarska organizacija.

Rezultat fizičnega obsega skupne proizvodnje po proizvodnih skupinah in TOZD ter blagovne proizvodnje, blagovne in interne realizacije za celotno proizvodnjo bomo primerjali z letnim in polletnim načrtom in z istim obdobjem v letu 1973.

Naziv proizvoda	Izvršitev načrta I-VI. 1974 %	Izvršitev let. načrta %	Odnos proti I-VI. v l. 1973 %
Vodne turbine	75,1	38,8	109,9
Črpalke	55,1	31,5	93,2
Žerjavi in reduk.	86,4	72,2	104,4
Oprema za cement.	86,6	4,0	17,8
Diesel motorji	84,3	45,0	149,2
Talna transp. sred.	76,2	26,1	69,4
Hidravn. stiskalnice	82,9	31,1	67,8
Deli strojev	83,3	29,2	63,6
Orodje	106,5	53,3	90,8
TOZD - FI	76,8	35,2	90,3
Ulitki jeklo litine	99,1	48,3	98,1
Ulitki sive litine	96,1	46,2	101,9
Ulitki spec. litine	103,0	51,5	97,1
Zvarjenci	96,0	48,1	88,7
Odkovki	136,7	69,3	126,6
TOZD - FI	98,8	48,6	96,7
Kisik	107,6	56,7	99,1
TOZD IVET	107,6	56,7	99,1
Tiskovine	88,0	44,0	115,8
TOZD - ZSE	88,0	44,0	115,8
Skupna proizvodnja	89,3	42,7	94,2
Blagovna proizvodnja	80,0	35,6	86,4
Blagovna realizacija	85,0	38,0	102,9
Interna realizacija	104,8	57,0	106,4

Opomba: Pri izračunu indeksov je upoštevan operativni načrt, postavljen v decembru 1973.

Iz gornjega pregleda izpolnjevanja fizičnega obsega načrta po OZD in po TOZD lahko ugotovimo, da v proizvodnji zaostajamo ne samo napram planirani, temveč tudi napram lanskoletni proizvodnji v istem obdobju.

V prvem polletju 1974 smo v proizvodnji kasnili v glavnem le v finalizaciji, ne pa v fizičnem obsegu vložene dela, zato imamo vse možnosti zamujeno nadoknaditi.

V celotni osnovni dejavnosti je polletni načrt proizvodnje dosežen le 89 %, v primerjavi z istim obdobjem v letu 1973 pa 94,2 %.

Večja odstopanja beležimo pri TOZD FI. Tu je polletni načrt dosežen le 76,8 %, v primerjavi z istim obdobjem v letu 1973 pa 90,3 %. Polletni načrt je izpolnjen le pri orodju.

Največja odstopanja opažamo pri proizvodnih skupinah črpalk, vodnih turbin, talnih transportnih sredstvih, hidravličnih stiskalnicah in delih strojev. Pri ostalih proizvodih je polletni načrt dosežen okrog 83 - 86 %.

Manjša odstopanja opažamo tudi pri TOZD Pi. Tu je polletni proizvodni načrt dosežen 98,8 %, v primerjavi z istim obdobjem v letu 1973 pa 96,7 %. Pri proizvodnih skupinah polfinalistov so odstopanja minimalna, le pri proizvodni grupi odkovki je opaziti večji preseg izpolnitve polletnega načrta in sicer 136,7 %, v primerjavi z istim obdobjem v letu 1973 pa 126,6 %. TOZD - IVET je s proizvodnjo kisika edini presegel polletni načrt in sicer 107,6 %, v primerjavi z istim obdobjem v letu 1973 pa 99,1 %.

Tudi pri blagovni proizvodnji in blagovni realizaciji je opaziti, da ne poteka v skladu z načrtom. Polletni načrt blagovne proizvodnje je dosežen 80,0 %, blagovne realizacije pa 85 %. V primerjavi z istim obdobjem v letu 1973 je blagovna proizvodnja dosežena 86,0 %, blagovna realizacija pa 102,9 %. Interna realizacija je preseгла polletni načrt

104,8 %, v primerjavi z letom 1973 pa 106,4 %.

Odvijanje procesa skupne, blagovne proizvodnje ter blagovne in interne realizacije za celotno osnovno dejavnost v prvem polletju leta 1974 napram načrtu vidimo na diagramu desno zgoraj.

Fakturirana realizacija

Slabim rezultatom finančnega obsega proizvodnje se pridružuje tudi slabo fakturirana in še slabša plačana realizacija.

Gibanje fakturirane realizacije napram načrtovani in v primerjavi z letom 1973 za domači trg in izvoz nam kažejo spodnji indeksi.

	Izvršitev načrta	Izvršitev let. načrta	Odnos I-VI. 1973
Domači trg	99,4	44,1	103,4
Izvoz	56,0	26,9	106,1
OZD	85,0	38,7	104,0

Polletni načrt fakturirane eksterne realizacije je dosežen 85 %, v primerjavi z letom 1973 pa 104,0 %. Fakturirana realizacija domači trg se odvija v skladu s planirano in je nekoliko višja kot v letu 1973. Drugačne rezultate je opaziti pri izvozu. Fakturirana realizacija izvoza močno zaostaja za načrtom. Polletni načrt je dosežen le 56,0 %, v primerjavi s predhodnim letom pa 106,1 %. Iz tega sledi, da smo letos sicer imeli pri izvozu več fakturirane realizacije kot v letu 1973, a zaradi previsoko postavljenih planskih nalog tega nismo dosegli.

Osebnih dohodki

Poprečni osebni dohodek v SRS v prvih petih mesecih letošnjega leta znaša 2564 ND, v gospodarstvu SRS 2509 ND, v industriji 2464 ND, v kovinski stroki 2385 ND in v naši gospodarski organizaciji združenega dela 2645 ND. Kako so potekala izplačila proti začrtanim smernicam in za

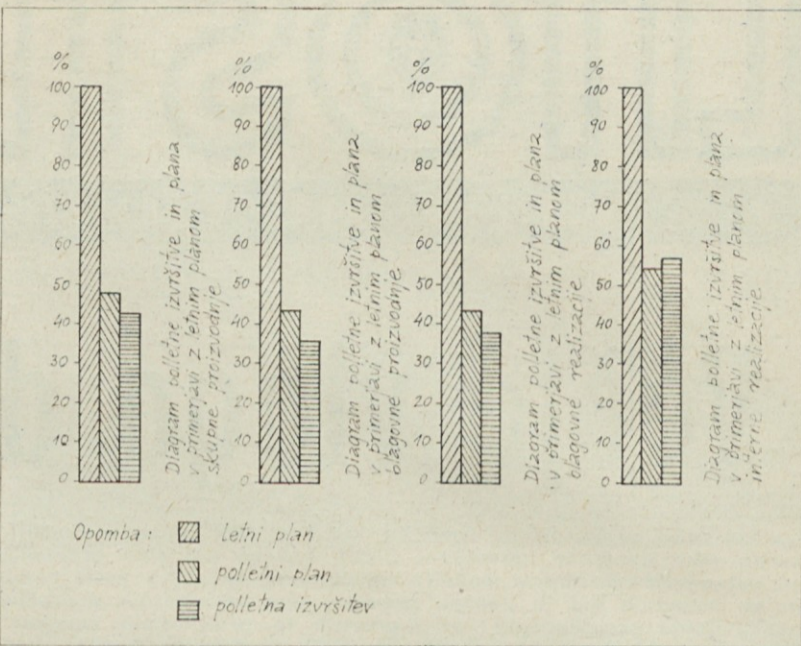
koliko so se dvignila proti letu 1973, se vidi iz spodnjih pregledov:

	Izplačano proti mes. načrtu %	Izplačano proti let. načrtu %	Izplačano proti letu 1973 %
marec	103,9	8,7	116,0
april	109,9	9,2	128,5
maj	110,5	9,2	123,8
junij	111,1	9,3	124,2
polletje	107,1	53,6	121,3

Zgornji pregled nam pokaže, da smo v prvem polletju načrt OD preseglili za 7,1 % letni načrt za 3,6 % in napram letu 1973 preseglili za 21,3 %.

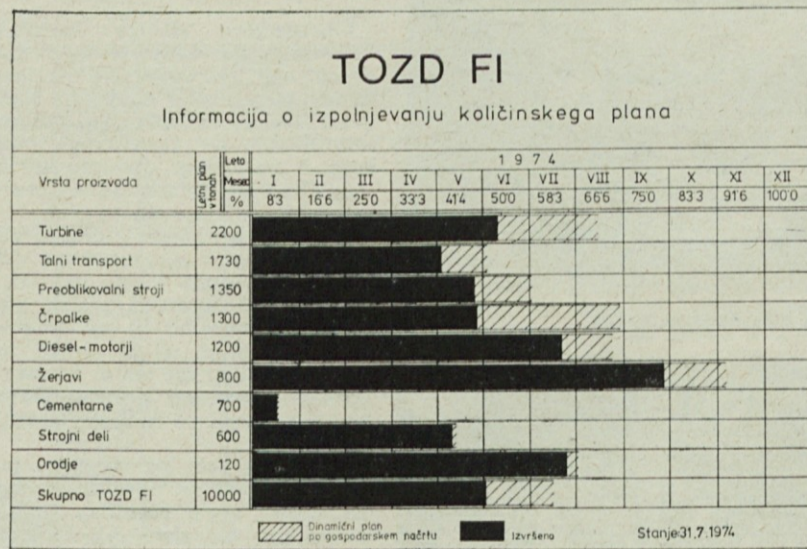
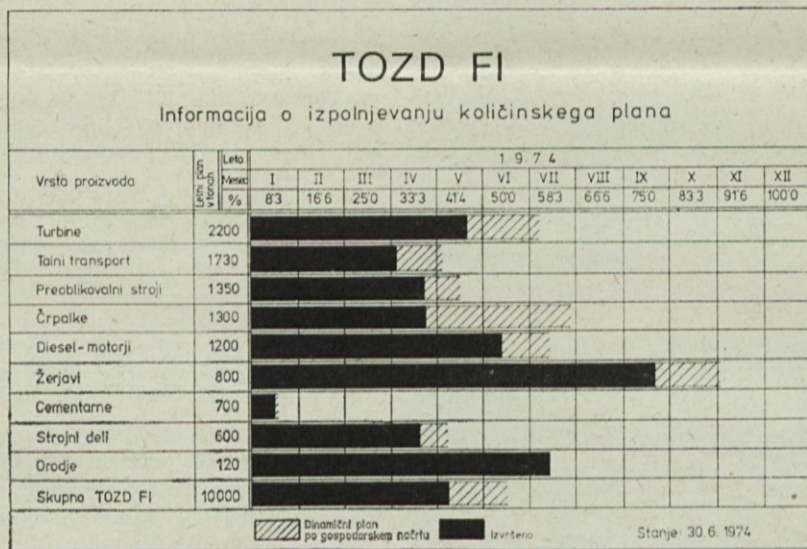
Na koncu si še oglejmo polletne rezultate proizvodnje, delovne sile, ter proizvedenih ton na osebo v zadnjih petih letih.

leto	1970	1971	1972	1973	1974
proizv. T	9514,9	10536,7	10016,4	9669,6	9112,3
pollet. pop.					
del. sile	3142	3220	3190	3140	3099
ton na os.	3,03	3,27	3,14	3,08	2,94

Izpolnjevanje plana v FI

Prvo polletje je mimo. V poslovnem procesu je to pomembna kontrolna točka, ko delovne organizacije nekoliko bolj natančno pregledajo svoje poslovanje in izračunajo razne ekonomske kazalce. To je zelo koristno, kajti do konca leta je še šest mesecev in marsikaj slabega se lahko v drugem polletju odstrani ali pa vsaj izboljša. Verjetno bomo imeli tudi mi dovolj možnosti za kaj podobnega, ko bomo seznanjeni z našimi poslovnimi rezultati. Zato počakajmo na polletno poslovno poročilo, mi pa si kot običajno oglejmo le količinsko realizacijo.

Finalisti v Litostroju pa si želimo, da bi se letošnji junij še kdaj oziroma še večkrat ponovil. Proizvedli smo namreč 856 ton končnih proizvodov in to je letošnji najboljši mesečni rezultat. Če bi bilo vseh dvanajst mesecev takšnih, potem izpolnitev letnega količinskega plana sploh ne bi bila vprašljiva!

Do konca junija smo proizvedli 3.520 ton končnih proizvodov. Primerjava z letnim planom 10.000 ton je lahka. Ugotovljamo 35,2-odstotno izpolnitev letnega

količinskega plana. Posamezni proizvodi pa so se odrezali takole:

	%
žerjavi	72,2
orodje	53,3
Diesel motorji	44,7
turbine	38,6
črpalke	31,4
preoblikovalni stroji	31,1
strojni deli	30,1
talni transport	26,1
cementarne	4,1
TOZD FI - skupaj	35,2

padec proizvodnosti na osebo in bi bilo treba analizirati še ostale faktorje, ki vplivajo na nižjo proizvodnjo. S takimi rezultati ne moremo biti zadovoljni, zato mora biti cilj in dolžnost, da vložimo vse sile za dvig produktivnosti v drugi polovici leta.

S. E.

K dobremu premiku črnih stolpcev v diagramu so v juniju največ prispevali: talna transportna sredstva 223,4 tone, preoblikovalni stroji 137,5 tone, črpalke 121,4 tone, turbine 197,4 tone, Diesel motorji 95,0 ton in žerjavi 62,5 tone. In če si ribiči ob srečanju zaželijo: »Dober prijem!«, si tudi mi lahko zaželimo za v bodoče: »Boljši premik!« Seveda mislimo na premik naših črnih stolpcev v diagramu in na boljše rezultate.

Zaradi lažjega ocenjevanja rezultatov smo tokrat naš diagram dopolnili s šraflinjem, ki predstavlja tako imenovani dinamični plan po gospodarskem načrtu oziroma količine, ki bi jih morali proizvesti. Tako zelo dobri žerjavi niso najboljši, kakor tudi zelo slabe cementarne niso najslabše, vse obravnavamo v primerjavi s planiranimi in realiziranimi količinami.

Zaradi tokratne dvojne številke našega časopisa je gornji članek nekoliko manj aktualen, čeprav je bil pravočasno napisan. Ima pa dvojna številka tudi svojo dobro stran; omogoča nam namreč primerjavo dveh diagramov in premikanje posameznih proizvodov na njih.

V juliju smo nekoliko popustili. Proizvedli smo le 636 ton končnih proizvodov ter tako po sedmih mesecih dosegli zbirno količino 4.160 ton končnih proizvodov. V juliju so se dobro odrezali Diesel motorji s 122 tonami, črpalke s 111 tonami, preoblikovalni stroji s 117 tonami, talna transportna sredstva s 133 tonami, strojni deli s 30 tonami ter turbine s 107 tonami.

Po sedmih mesecih je stanje na diagramu naslednje:

	%
žerjavi	73,3
orodje	56,1
Diesel motorji	55,2
turbine	43,7
črpalke	40,1
preoblikovalni stroji	39,8
strojni deli	35,7
talni transport	33,8
cementarne	4,5
TOZD FI - skupno	41,6

Razporeditev po uspešnosti se od prejšnjega meseca ni prav nič spremenila. Ostal je isti vrstni red. Merilo uspešnosti po sedmih mesecih je resda 58,3 odstotka, toda čvrsta sredina tik pod to mejo je prav tako dobra. Sicer pa je do konca leta še pet mesecev.

V. N.

Izpolnjevanje plana v TOZD PI

Svet TOZD PI je podal vrsto pripomb na dinamični načrt za 1974. leto, kar je razvidno tudi iz sedemmesečnega pregleda proizvodnje. Našeje moči nekaj težav, ki se kar vrstijo, vse od neenakomernosti zasedenosti posameznih obratov, kadrovskih problemov vse do začasnih premestitev kvalificiranih delavcev na težaška dela. Vzroki za tako stanje so v nekontinuiranem dotoku naročil, kompliciranosti proizvodnih nalog in vrsti spremljajočih problemov. Naši finančni rezultati niso na lanskoletni ravni, za kar je vzrok nenehno višanje cen vsem surovinam in pomožnim materialom.

V juliju smo od planiranih 874 ton izdelali 844 ton ali 96,6%. Ne glede na to, da je oblikovalnica livarne jeklene litine imela kolektivni dopust od 22. julija naprej, je obrat finalizacije jeklenih ulitkov — čistilnica normalno dela v dveh izmenah in od planiranih 290 ton izpolnila dinamični plan z 273 ton ali 94,4 odstotka. Kumulativni plan za prvih VII. mesecev je v obratih livarne jeklene litine izpolnjen z 98,4% ali od planiranih 1995 ton realiziran z 1962 ton. Razveseljivo je, da livarna jeklene litine izpolnjuje plan interne proizvodnje z 1166 tonami od 980 planiranih ton ali 118,5%. Na področju blagovne proizvodnje pa je položaj znatno težji predvsem zaradi nerednega dotoka naročil, težav zaradi pomanjkanja kapacitet pri grobi obdelavi ulitkov doma ali v kooperaciji, kar kaže tudi rezultat izpolnjevanja dinamičnega plana z 793,7 tone od planiranih 1015 ton ali izvršitev 78,4%.

Pred nami je še polnih 5 mesecev dela in obrati livarne jeklene litine, bi morali mesečno finalizirati preko 300 ton jeklenih ulitkov, kar pa je težko dosegljivo glede na trenutni asortiman in naročila jeklene litine. Prizadevali se bomo doseči planiranih 3.500 ton letnega plana. SIVA LITINA izpolnjuje dinamični plan s 95% ali 1416,6 tone od planiranih 1493 ton. Naročila interne proizvodnje smo izpolnili v prvih 7 mesecih z 1209,7 tone od planiranih 1074 ton ali 112,4%. Na področju blagovne proizvodnje je rezultat zelo slab, tako da je dinamični plan izpolnjen z 206,9 tone od planiranih 419 ton ali 49,3%. Glede na obstoječa naročila pričakujemo, da bomo ta rezultat izboljšali, vendar bi v petih mesecih morali finalizirati

1284 ton sive litine do planiranih 2600 ton, kar bo zelo težko uresničiti. Na področju SPECIALNE LITINE je plan izpolnjen z 103% ali 549,6 tone od planiranih 534 ton v sedmih mesecih. Zato pričakujemo tudi izpolnjevanje dinamičnega plana na področju specialne litine z 900 tonami proizvodnje. V oddelku ZVARJENCEV so svoj plan v juliju izpolnili z 239,2 tone od planiranih 236 ton ali 101,4%, kar pomeni, da so kumulativni plan sedmih mesecev izvršili z 1779 tonami od planiranih 1840 ton ali 96,6%. Njihove planske naloge bo zelo težko izpolniti, saj imajo probleme s pomanjkanjem pločevine, toda vseeno upajo, da se jim bo obrnilo na boljše. Na področju odkovkov poteka plan brezhibno in težave sproti rešujejo, kar je razvidno tudi iz rezultatov dinamičnega plana sedmih mesecev.

V juliju so od planiranih 21 ton odlitkov izvršili 31,6 tone ali 150%, v sedmih mesecih pa izkazujejo od planiranih 173 ton, izvršenih 238,5 tone ali 137,5%. Kolektivni dopust v modelni mizarni je opaziti zaradi tega, ker je njihov plan postavljen na osnovi Nč. Od planiranih 8000 Nč so izvršili 5220 Nč ali 65,4%, vendar kumulativno v sedmih mesecih izpolnjujejo plan s 104,8 odstotka ali od planiranih 58000 Nč so opravili 60.511 Nč.

Skupni količinski rezultati dinamičnega plana so za prvih sedem mesecev v TOZD PI dokaj ugodni. Skupaj je bilo planirano 874 ton v juliju, od katerih je bilo izvršeno 844 ton ali 96,6%. V sedmih mesecih pa je izvršeno 5.945,6 tone od planiranih 6.035 ton ali 98,5% izvršitev. Ob koncu bi rad dodal, da so TOZD PI pogostokrat kritizirali zaradi rokavnih zamud bodisi, da so za

le-te bili objektivni ali subjektivni vzroki. Prizadevanja vseh zaposlenih so usmerjena na disciplinirano izpolnjevanje sprejetih nalog, vendar moramo pripomniti, da pravilne poslovne odnose navznoter ali navzven lahko gojimo na doslednem, pravilnem in skrbnem spoštovanju dogovorov. Da morajo le-te z moralnega in materialnega stališča spoštovati, pa je dovolj zgovorno navedeno v stališčih VII. kongresa ZKS in X. kongresa ZKJ. Zato je naloga vseh zaposlenih, da najdemo svoje mesto in da vestno in odgovorno opravljamo svoje delo. Te naloge niso obvezne samo za člane ZK, temveč za slehernega zaposlenega, posebej pa za tiste na vodilnih in vodstvenih delovnih mestih.

—Sil—

PREGLED PROIZVODNJE TOZD PI v mesecu juliju 1974

		Julij 1974			Kumulativa I.—VII. 1974		
		plan	izvršeno	%	plan	izvršeno	%
JEKLENA LITINA	Final.	92	153,9	160,0	980	1166,2	118,5
	Blag.	198	119,1	60,1	1015	793,7	78,4
	Skupaj	290	273,0	94,4	1995	1961,9	98,4
SIVA LITINA	Final.	123	142,8	115,4	1074	1209,7	112,4
	Blag.	120	72,9	60,7	419	206,9	49,3
	Skupaj	243	215,7	88,5	1493	1416,6	95,0
SPECIALNA LITINA	Final.	4	0,1	2,5	22	3,6	16,4
	Blag.	80	84,4	105,6	512	546,0	106,8
	Skupaj	84	84,5	100,5	534	549,6	103,0
ZVARJENCI	Final.	236	239,2	101,4	1840	1779,0	96,6
ODKOVKI	Final.	21	31,6	150,0	173	238,5	137,5
SKUPAJ TOZD PI	Final.	476	567,6	119,1	4089	4397,0	107,2
	Blag.	398	276,4	69,5	1946	1548,6	79,5
	Skupaj	874	844,0	96,6	6035	5945,6	98,5
MODELI	NC	8000	5220	63,4	58000	60511	104,8

Izvoljena vodstva ZPS

FORMIRANI SAMOUPRAVNI ORGANI:

Na prvem zasedanju delavskega sveta ZPS, ki je bil 25. junija 1974 v Novi Gorici v Gostolu, so bili izvoljeni:

ATMOS GOSTOL
HIDROMETAL
INDOS
KLADIVAR KOVIND
LITOSTROJ
METALNA MLINOSTROJ
RIKO
STT
VIATOR-del.

Erjavec Rudi
 Bezeljak Alojz
 Zajc Leopold
 Šušteršič Jože
 Kopač Jože
 Košir Janko
 Kovač Vlado
 Robnik Ljubo
 Roš Janez
 Zajc Franc
 Kladnik Milan
 Pečar Marjan

za predsednika DS ZPS tov. Birs Vlado iz Gostola, za njegovega namestnika pa tov. Panko Franc iz STT Trbovlje in tov. Pleterski Jože iz Indosa. Člani izvršilnega odbora in njihovi namestniki:

- Mirt Stanko, dipl. ing., direktor, Atmos Hoče
- Grandovec Pavle, dipl. ing., direktor, Mlinostroj Domžale
- Lončar Srečko, direktor, Kovind Unec

Za predsednika kolegijskega poslovnega odbora ZPS je bil predlagan in soglasno izvoljen tov. Kržišnik Marko, dipl. ing., generalni direktor, Litostroj Ljubljana, za njegovega namestnika pa tov. Ambrožič Drago, dipl. ing., generalni direktor Gostol Nova Gorica.

Za nosilce področnih poslovnih funkcij so bili imenovani:

Za področje marketing — Kržišnik Marko, dipl. ing., namestnik — Škrbec Stane

Za področje proizvodne politike — Avsec Ivan, namestnik — Luckman Miha, dipl. ing.

Za področje programiranja in razvoj — Vadjal Boris, dipl. ing., namestnik — Ambrožič Drago, dipl. ing.

Za področje investicijske politike in naložb — Paš Branko, dipl. oec., namestnik — Ambrožič Venčeslav, dipl. ing.

Za področje financiranja in ekonomike — Zupan Ivan, ing., namestnik — Mirt Stanko, dipl. ing.

Za področje kadrovske politike — Grandovec Pavle, dipl. ing., namestnik — Lončar Srečko

DSP ZPS je imenoval tudi strokovno komisijo za organizacijsko-pravna vprašanja v sestavi:

namestnik Zorko Jože
 namestnik Furlan Lucijan
 namestnik Kaučič Jože
 namestnik Zadnikar Stane
 namestnik Mlinar Anton
 namestnik Kraševc Silvo
 namestnik Trontelj Brane
 namestnik Neprednik Bogdar
 namestnik Maleš Ivan
 namestnik Škrabec Janja
 namestnik Adamič Jože
 namestnik Bernik Peter

Za predsednika IO ZPS je bil izvoljen tov. Robnik Ljubo, za njegovega namestnika pa tov. Erjavec Rudi.

Za člane kolegijskega poslovnega organa pa so bili izvoljeni naslednji tovariši:

- Kržišnik Marko, dipl. ing., generalni direktor, Litostroj, Ljubljana
- Ambrožič Darko, dipl. ing., generalni direktor, Gostol Nova Gorica
- Škrabec Stane, direktor, Riko Ribnica
- Avsec Ivan, direktor, Indos Ljubljana
- Luckman Miha, dipl. ing., direktor, Viator, TOZD delavnice
- Vadjal Boris, gen. direktor, Metalna Maribor
- Paš Branko, dipl. oec., generalni direktor STT Trbovlje
- Ambrožič Venčeslav, dipl. ing., direktor, Kladivar Žiri
- Zupan Ivan, ing., direktor, Hidrometal Mengeš

Kosmač Irena, pravnik
 Manfreda ing. Jurij, dipl. ing.
 Robnik Ljubo, dipl. ing.
 Perovšek Rajko, dipl. ing.
 Vozelj Ivan
 Pavli Valentin, dipl. ing.
 Tomšič Andrej
 Hočevar Boštjan
 Žnidaršič Jože
 Marinšek Ivan
 Urtegl Emanuel
 Erznožnik Bogdan
 Pentek Franc, dipl. ing.
 Dr. Zupan Svato

Litostroj Ljubljana
 Gostol Nova Gorica
 Metalna Maribor
 Indos Ljubljana
 STT Trbovlje
 Hidrometal Mengeš
 Riko Ribnica
 Mlinostroj Domžale
 Kovind Unec
 Atmos Hoče
 Viator TOZD-del. Ljubljana
 Kladivar Žiri
 Litostroj — za ZPS
 STT Trbovlje — za ZPS

Imenovana sta bila tudi v. d. organizacijski sekretar ZPS tov. Pentek Franc, dipl. ing. iz Litostroja in v. d. prokurist Dr. Zupan Svato iz STT.

VODSTVA DRUŽBENO-POLITIČNIH ORGANIZACIJ

Kot prvi so izvolili svoje vodstvo mladi delavci.

Za predsednika mladinske organizacije je bil izvoljen tov. Pivk Stanislav iz Kladivarja, za njegovega namestnika pa Murek Alojz

Organizacija ZK je izvolila svoje vodstvo glede na dogovor družbeno-političnih organizacij. Za predsednika sveta ZK ZPS je imenovan tov. Florjanc Miro iz STT.

Predvideno je, da se bo svet ZK ZPS dokončno formiral v septembru 1974.

Sindikalna organizacija bo dokončno formirana v septembru 1974. Začasno vodstvo je kot predsednik sindikata ZPS prevzel tov. Vidmar Milan iz Litostroja, njegova namestnika pa sta Erce Florjan iz Hidrometala in Tettinger Gregor iz Mlinostroja.

Predlog poslovnika sindikata je izdelan ter ga bodo s pripombami sprejeli na prvi konferenci v septembru, ko bo dokončno formirana organizacija z vsemi komisijami.

V. M.

Večjo vlogo delavcu

(Nadaljevanje na 1. strani)

socialistično solidarnost delovnih ljudi. S solidarnostjo in vzajemnostjo ne uveljavljamo samo pravice do dela in osebnega dohodka, ampak predvsem zagotavljamo socialno varnost delavcev, posebno tistih z najnižimi osebnimi dohodki.

Neposredni interes mnogih delovnih organizacij strojegradnje je pripeljal do združitve v sestavljeno organizacijo združenega dela »Združena podjetja strojegradnje«. Uveljavljanje ustavnih določil na tem področju zahteva od vseh delavcev v ZPS, da v praksi uresničimo zapisane norme v samoupravnem sporazumu, ki so ga izvoljeni predstavniki

TOZD in OZD podpisali meseca maja v Trbovljah.

Prav gotovo je integracija strojegradnje pomemben prispevek pri enotnem nastopu na tržišču, skupnem planiranju, skupnih vlaganjih in ne nazadnje pri stabilizaciji gospodarskih razmer. Uresničevanje teh ciljev je pomemben pogoj v nadaljnjem razvoju in širjenju materialne baze ter krepitvi samoupravnih produkcijskih odnosov.

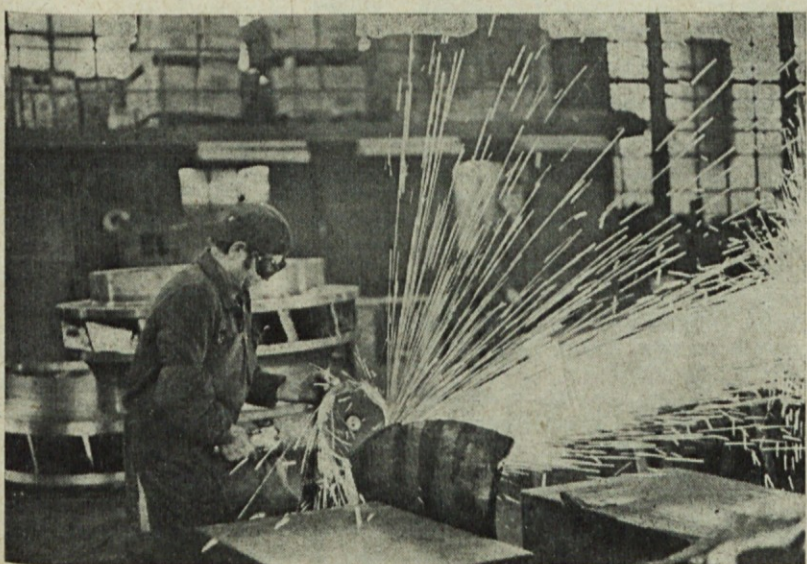
Sindikat, najširša družbeno-politična organizacija delavskega razreda

Sindikat, najširša družbeno-politična organizacija delavskega

razreda, ima pomembno ustavno vlogo pri organiziranju delovnih ljudi. Že sam pomen — organizirano uresničevanje interesov delavskega razreda govori o tem, da je vloga sindikata poleg Zveze komunistov in SZDL, neprimerne odgovornejša, kot je bilo v preteklosti. Tako spoznanje predstavlja osnovo za oris dosedanjega delovanja in programiranja nadaljnjega dela.

Sindikalna organizacija, Zveza komunistov in Zveza mladine tvorijo enotno fronto zavestnih socialističnih sil v tovarni. Toda pojdemo k stvari: že lep čas je mimo, odkar se je sindikalna organizacija v tovarni formalno reorganizirala. Po vseh temeljnih organizacijah združenega dela in v delovni skupnosti SSP so organizirane osnovne organizacije sindikata. Vsaka teh ima svoj izvršilni organ — izvršni odbor, predsednika in tajnika. Za uspešnejše delo so oblikovane še komisije, ki jih bomo omenili kasneje.

OOS se na ravni tovarne združujejo po delegatskem načelu v konferenco sindikata Litostroj. Ta voli spet izvršilno telo — izvršni odbor, predsednika in tajnika. Tudi pri IO sindikata tovarne so formirane stalne komisije, ki predstavljajo pomoč pri delu izvršnega odbora. Posebno so pomembne tiste komisije, ki zagotavljajo s svojim delom enotno politiko v tovarni. Naj omenimo samo nekatere: komisija za socialna vprašanja, komisija za družbeno-ekonomske odnose in samoupravljanje, komisija za šport in rekreacijo itd.

Težko in natančno je delo brusilca hidravličnih oblik (Foto J. J.)

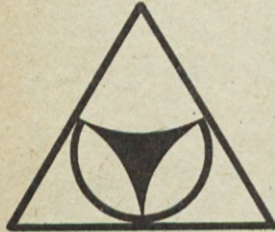
LITOSTROJČAN
 postani dopisnik
 svojega glasila

Z namenom, da bi se bolj spoznali med seboj, smo predsednikom delavskih svetov združenih podjetij strojegradske zastavili naslednja vprašanja:

1. Kako dolgo že obstaja vaša tovarna in kaj ste najprej proizvajali oziroma s čim ste začeli?
2. Kaj štejete za največji uspeh vašega podjetja v letošnjem letu?
3. V čem vidite vi kot samoupravljaec pomen združitve v ZPS?

Do zaključka redakcije časopisa smo prejeli že nekatere odgovore in se zanje najlepše zahvaljujemo. Zaradi izčrpnih misli, ki so nam jih posredovali, bomo besedila objavljali tudi še v naslednjih številkah našega glasila. Tokrat vam predstavljamo prve štiri.

GOSTOL Nova Gorica

Leto 1947, leto, ko je bilo Slovensko Primorje priključeno Jugoslaviji, je obenem tudi rojstno leto našega podjetja.

Morda bi bilo zanimivo poudariti, da je v času, ko so se italijanski prebivalci selili onstran, za nove začrtane meje, Josip Štrukelj s pomočjo svojih delavcev le en dan pred priključitvijo tega ozemlja k Jugoslaviji, prepeljal stroje na našo stran. Te stroje je dal postaviti v neko bivšo italijansko zapuščenno delavnico, ki je bila oddaljena le nekaj korakov od meje.

Povojno obdobje je bil čas obnove in zato je bilo pač razumljivo, da so tudi v omenjeni delavnici delali to, kar je bilo v teh časih najbolj potrebno: popravljali so orodje, nudili razne usluge tovarni salonita Anhovo ter bližnjim opekarnam v Biljah in Renčah, obenem pa so že načrtovali izdelovanje ulitkov. Tako so že februarja leta 1948 ulili prve ulitke.

V teh letih seveda o kakšni pravi industriji še ni bilo mogoče govoriti. Seveda smo si vsi želeli, da bi podjetje čimprej prešlo iz obrtniške dejavnosti v industrijsko, zato smo se tudi odločili za rekonstrukcijo. Leta 1960 je podjetje dobilo novo de-

lavnico in upravno poslopje. Leta 1963 je bila dograjena strojna delavnica, leta 1967 pa nova dvorana v livarni.

Leto 1956 je prineslo nove spremembe. Kolektiv je sprejel odgovorno in težko nalogo: za potrebe solkanske pekarnice je bilo treba izdelati mešalec testa. Le štiri leta kasneje pa je skozi še premajhna vrata romal prvi čistilni stroj – peskalni stroj.

V srcih naših delavcev je zraslo spoznanje: sposobni smo ustvarjati. In to dejstvo in spoznanje nas je v lanskem in letošnjem letu pripeljalo do zavidljivega uspeha: ponudnikom lahko dobavimo opremljeno pekarno in opremo za srednjeveliko polavtomatsko livarno; z drugimi besedami, inženiring na področju pekarnarstva in livarstva.

Danes že lahko trdimo, da se podjetju Gostol odpirajo nove in svetle perspektive, saj v Čiginju na Tolminskem raste nova tovarna. Že pred pol leta so se v nove proizvodne prostore preselili dela in napredka željni delavci, a s tem naši načrti še niso končani, saj bomo letos prav tu spet gradili.

Nespornim uspehom v proizvodnji se pridružujeta še dve

združena podjetja strojegradske

tehtni samoupravni odločitvi: ustanovitev štirih temeljnih organizacij in združitve v Združeno podjetje strojegradske.

Pomen združitve v združena podjetja strojegradske je vsestranski: doseči višjo stopnjo organiziranosti poslovanja in skupno programiranje proizvodnje. V združenju bomo lahko bolj ekonomsko izkoriščali svoje proizvodne kapacitete, dosegli bomo rentabilnejšo proizvodnjo, skratka, bolj bomo gospodarili pa tudi socialna varnost delavcev bo prav gotovo večja.

Ob koncu lahko ugotovimo: cilj poznamo, potrebno se je le lotiti uresničevanja nalog.

KOVIND Unec

1. V želji, da bi se med seboj v ZPS bolj spoznali, bi napisali nekaj o razvoju, uspehih, načrtih in pomenu združitve v ZPS za kovinsko podjetje »KOVIND« Unec pri Rakeku.

Kovinska industrija »KOVIND« Unec pri Rakeku, se je razvila iz prvotne obrtne delavnice iz leta 1947 na Rakeku, a značilnosti obrtniške proizvodnje je obdržala tudi po preselitvi v Unec pri Rakeku leta 1962.

Podjetje je v svojem razvoju doživljalo različne spremembe, spremenilo je na primer tudi svoje ime; proizvodni program je bil še vedno značilen za obrtniško proizvodnjo in je bil precej odvisen od kooperacije. Poskusi, da bi svoje izdelke začeli tudi serijsko izdelovati, žal niso rodili uspehov.

Veliko spremembo je podjetje doživelo leta 1968, ko smo sprejeli nov program, in sicer VALJČNE TRANSPORTNE NAPRAVE za lesno – predelovalno industrijo in to predvsem za proizvodnjo ploskovnega pohištva.

Zaradi vedno večjega povpraševanja po teh izdelkih smo s temeljitimi raziskavami in ob upoštevanju želja, pripomb in predlogov uporabnikov naših transportnih naprav, uspeli popolnoma izpolniti ta program.

Plod teh prizadevanj je v tem, da smo uspeli izdelovati zelo pre-

Čistilca ulitkov da, pohiteti je treba (Foto J. J.)

Metalna, tovarna za investicijsko opremo in izvajanje inženiringa v Mariboru, spada v vrsto najstarejših podjetij jugoslovanske kovinske predelovalne industrije. Ustanovljena je bila na pragu tridesetih let tega stoletja, kmalu potem, ko so utihnili topovi prve svetovne vojne. Nastala je v času, ko se je začela zgodovina prve jugoslovanske države, katere komaj omembe vredna in nerazvita industrija je bila skoraj povsem odvisna od inozemskih gospodarjev in tujeje kapitala. V takem, za tuje industrialce in finančne močte ugodnem ozračju, je kakor marsikje drugje v deželi, tudi v Mariboru skupina tujcev in domačinov ustanovila delniško družbo pod imenom Splošna stavbna družba.

Iz delnic leta 1920 ustanovljene Splošne stavbne družbe se je nekaj deset let pozneje razvila današnja METALNA. O ustanovitvi tovarne, ki so jo v času svojega obstoja večkrat preimenovali, kakor so se pač menjavali njeni lastniki in pa obdobja njenega razvoja, je ohranjeno zelo malo dokumentarnega gradiva. Eden izmed redkih, če ne edini dokument iz tiste dobe je POSVEDOČBA, prepis zapisnika ustanovnega občnega zboru Splošne stavbene družbe, ki je bil 6. januarja v sejni dvorani Jadranske banke v Ljubljani.

Ustanovitelji nove družbe so bili: Ljubljanska kreditna banka, Jadranska banka in švicarski konzorcij, graditelj elektrarne Fala, čigar predsednik je bil inž. Josef Rosshändler z Dunaja.

Današnja Metalna je nastala v okoliščinah, ki so ji že ob samem ustanovitvi dale pečat iz elektrarne nastalega in za izgradnjo bodočih elektrarn določenega specializiranega proizvajalca hidromehanske opreme. Švicarska firma, ki je že pred začetkom prve svetovne vojne začela graditi elektrarno Fala, je na gradbišču opremila delavnico, v kateri je izdelovala železne konstrukcije za elektrarno. Po dograditvi elektrarne je ostalo na

METALNA Maribor

gradbišču precej gradbenega materiala in vodstvo švicarske firme je jelo razmišljati, kako in za kaj bi bilo mogoče porabiti ves ta material in pa dokaj dobro opremljeno delavnico. Želja po dobičku je švicarsko firmo napeljala na misel, da bi neizkoriščeni material in osnovna sredstva prodala. Povezala se je s takrat nastajajočimi denarnimi zavodi, ki so bili voljni v sodelovanju z avstrijskim kapitalom odkupiti opuščeno delavnico za potrebe na novo ustanovljene družbe. Ugodne prometne zveze, železniška proga Dunaj–Maribor–Trst ter cesti Dunaj–Maribor in Maribor–Zagreb kakor tudi cenena delovna sila v okolici Maribora so dale ustanoviteljem pobudo, da so odkupili na Tezmem, ob samem križišču teh pomembnih mednarodnih poti, ustrezno zemljišče, postavili delavniško stavbo in vanjo premostili stroje in drugo opremo iz opuščene delavnice na Fali.

Na tezenskem zemljišču, ki je merilo 46.420 m², je družba sezidala delavniško dvorano zazidalne površine 2.580 m² za proizvodnjo železnih konstrukcij in mostov, ki je začela obratovati septembra leta 1921. Opremljena je bila s stroji, prirejenimi na električni tok, ki ga je dajala elektrarna Fala. Delavnica, s progo povezana z južno železnico, je lahko izdelala letno 1.500 ton železnih konstrukcij. Razen delavnice je bila last družbe tudi žaga na Fali z 284 m² zazidalne površine na 10.250 m² zemljišča in letno zmogljivostjo 10.000 m³ hlovdov. Skupno je družba zaposlovala 1921. leta 160 delavcev in

26 uslužbencev. Vodilno osebje je bilo večinoma nemško.

V letih gospodarske konjunktive po prvi svetovni vojni se je obseg proizvodnje večal, obenem pa je naraščalo tudi število zaposlenih delavcev. Prva leta je družba poslovala pozitivno, kasneje pa je zaradi pomanjkanja naročil sklenila razširiti proizvodni program, ter si s tem zagotoviti večji dobiček. Zaradi tega je leta 1924 v konstrukcijski delavnici osnovala oddelek za proizvodnjo vijakov, istočasno pa začela graditi poseben obrat za tovarno vijakov, ki je bila leta 1926 dograjena na prostoru kjer stoji današnja montažna dvorana. Opremljena je bila z avtomati, stiskalnicami in drugimi stroji. Nova proizvodnja je prinašala lastnikom lepe dobičke. Proizvodnja vijakov je naraščala in je znašala skupno s proizvodnjo konstrukcij v letu 1928 že 2.067 ton. S proizvodnjo vijakov je podjetje zaslovelo po državi in tudi izven njenih meja. Vsa proizvodnja se je v letu 1929 v primerjavi z letom 1926 skoraj podvojila. V tem letu so bili zgrajeni mostovi na železniški progi Raška–Kosovska Mitrovica (1.000 ton), Kraljevo–Raška (930 ton), Kuršumlija – Pločnik ter cestni mostovi preko reke Šumnice in Lepenice.

Kmalu so naročila postajala vedno redkejša, kajti vso državo je zajela splošna gospodarska kriza. Mezde delavcev v tovarni so bile nizke kakor tudi drugod v državi, še slabši pa so bili pogoji dela, zato so delavci leta 1924 s stavko zahtevali in si tudi pridobili 20-odstotno zvišanje

mezd. Da bi se postavili po robu vodstvu podjetja, ki je odpustilo nekaj sindikalnih voditeljev, so delavci dve leti kasneje ponovno stavkali. Odločni in složni so v stavki zmagali in podjetje je moralo odpuščene delavce ponovno zaposliti. S pogodbo, ki je bila leta 1938 sklenjena z lastniki tovarne, so bili delavcem zagotovljeni osemurni delavnik, plačan letni dopust in še nekatere druge ugodnosti.

Po osemnajstih letih obstoja Splošne stavbene družbe se je število delavcev in nameščencev podvojilo. Osemnajst let dela in izkušenj je dalo vrsto odličnih strokovnjakov, delavcev in mojstrov. Proizvodni program se je močno razširil. Leta 1938 šteje podjetje že 326 ljudi, od tega 240 delavcev v proizvodnji, 30 režijskih delavcev, 25 vajencev in 31 nameščencev. Tovarna je takrat pričela tudi s proizvodnjo rudniških naprav, pločevinastih izdelkov, manjših cevovodov, cistern, rezervoarjev, žerjavskih konstrukcij in daljnovodnih stebrov. Sloves podjetja »Splošna«, kakor so ga na kratko imenovali, se je širil doma in po svetu še prav posebno s proizvodnjo vseh vrst vijakov in kovč. Z višjim blagom je podjetje zalagalo vso jugoslovansko industrijo in obrt, del proizvodnje pa je izvažalo v dežele Bližnjega vzhoda, na Malto, v Grčijo, v Egipt in tudi v nekatere evropske države.

V začetku druge svetovne vojne je proizvodnja v tovarni zamrla. Mnogo delavcev je bilo v jugoslovanski vojski, vodilno osebje pa je tovarno zapustilo. Po vdoru v Jugoslavijo je okupatorska vojska tovarno zaplenila in postavila svojega komisarja. Leta 1942 je bila tovarna priključena Kruppovemu koncernu in proizvodni program nekdanje Splošne stavbene družbe, ki so ji nadeli nemško ime Allgemeine Baugesellschaft, so novi gospodarji povsem prilagodili vojnim potrebam. Tovarna je začela izdelovati vojaške mostove, pontone, tenderje za lokomo-

tive, dele za podmornice in drugo opremo. Proizvodnja je nazadovala, vendar so se novi gospodarji trudili, da bi jo dvignili na predvojno raven. Da bi to dosegli, so povečali in modernizirali strojni park in podaljšali konstrukcijsko delavnico za 45 m, hkrati pa izvajali nasilje nad zavednim delavstvom. Proizvodnja se je jela večati in leta 1943 je tovarna izdelala 4.200 ton konstrukcij.

Toda kmalu potem je jela proizvodnja ponovno padati in to predvsem zaradi odpora delavcev okupatorju. Sabotirali so delo, kolikor se je le dalo. Da bi zajezili val aktivnega in škodljivega pasivnega delovanja v tovarni, se je okupator loteval vedno surovejših metod. To so bili težki dnevi za slovenske delavce, saj so bili zaradi najmanjše sabotaže postavljeni pred »naglo sodišče« in obsojeni na prisilno delo. Mnogi naši delavci so bili izseljeni ali odpeljani v koncentracijska taborišča. Mnogo jih je pa tudi odšlo v partizane. Na spominski plošči ob vhodu v upravno poslopje današnje tovarne so vklesana imena naših nekdanjih delavcev, ki so darovali svoja življenja za pravično stvar. Tako so v letih vojne ugašala življenja naših ljudi v boju, v ječah, v taboriščih in na delovnih mestih. Nastala pa je tudi velika materialna škoda. Tudi na delavnice in zemljišča tovarne je padlo več kot 30 bomb, ki so najbolj poškodovale konstrukcijsko delavnico in skladišče. Proizvodnja je pred koncem vojne skoraj popolnoma zamrla. Na umiku je okupator odpeljal iz podjetja mnogo strojev in orodja, tako da je bila tovarna ob osvoboditvi domala opustošena.

Takoj po koncu vojne 9. 5. 1945 dobi tovarna svoje staro ime – Splošna stavbna družba. S proizvodnjo ni bilo mogoče pričeti, ker so bile zgradbe porušene in delavstvo razredčeno. Kljub številnim težavam se je kolektiv z vso vnemo lotil obnavljanja tovarne, pri čemer so delavci mar-

prosto, a uporabno, predvsem pa zelo kakovostno in estetsko konstrukcijo za valjčne transportne naprave. In tako smo z našimi valjčnimi transportnimi napravami opremili skoraj vse tovarne v Sloveniji, mnogo pa tudi v drugih republikah.

Poleg valjčnih transportnih naprav izdelujemo tudi druge transportne naprave za lesno in ostalo industrijo, med njimi predvsem tako imenovane gnane transporterje, ki so še deloma v razvoju. Transportne naprave predstavljajo tako približno 50 % vrednosti proizvodnje Kovinske industrije »KOVIND« Unec pri Rakeku.

Med drugim izdelujemo še razne hidravlične stiskalnice, žerjavne kabine in mnogo vrst raznih drugih konstrukcij in zvarjenec v kooperaciji.

2. Za največji uspeh našega podjetja v letošnjem letu štejemo to, da se je povečala proizvodnja in družbeni proizvod, ter povečanje delovne sile, kvalificiranih in priučenih delavcev.

3. Kot samoupravljalec opazam, da je slovenska strojegradnja vse preveč razdrobljena, zato menim, da je združitev v ZPS zelo pomembna. To združenje bo pripomoglo k organizaciji in delitvi dela ter razvoju tehnologije. Proizvodnja naj bi bila bolj serijska, lahko bi skupno nastopali v raziskavi tržišča in to tako notranjega, kot zunanjega. Velikega pomena so tudi skupni napor za boljšo proizvodnjo in razvoj podjetij, razmerje do poslovnih bank in družbe kot celote, lahko bi s tem dobivali kredite pod ugodnejšimi pogoji.

RIKO Ribnica

1. Naše podjetje izhaja iz majhne obrtne delavnice, ki jo je leta 1884 ustanovil Jakob Oražem. Vse do nacionalizacije v letu 1948, pa tudi še nekaj let pozneje, ko je že postala družbeno podjetje, so izdelovali v njej različno športno orodje in opremo za telovadnice. Po letu 1950 pa je podjetje začelo s preusmeritvijo svoje proizvodnje, in sicer pričeli smo z izdelavo kmetijskih orodij in naprav. To so bili različni kmetijski vprežni plugi, brane, okopalniki in osipalniki, ki so bili v tedanjem času kmetijstvu nujno potrebni. Posebno obračalni dvojni vprežni plug »IKS« je bil na trgu zelo cenjen zaradi uspele konstrukcije, okretnosti in majhne teže. V letu 1960 smo začeli te pluge serijsko proizvajati, proizvodnja pa je iz leta v leto naraščala ter smo jih leta 1967 polnoma razumljivo je, da je izdelali že 12.000 kosov letno. Polo število izdelanih kosov odvisno od zaposlene delovne sile, saj je bilo v začetku zaposlenih le 12 delavcev in 14 vajencev, nato je število delavcev nenehno na-

raščalo. Sedaj zaposluje 210 delavcev in 48 vajencev. Šele v letu 1968 smo začeli preusmerjati proizvodnjo na sedanjo strukturo proizvodov. To je dalo zelo dobre rezultate, saj smo se po letu 1970 izvlekli iz prejšnje anonimnosti in postali smo dokaj znani ne samo na domačem, temveč tudi na tujem tržišču. Poudariti pa moram, da gre za sluga za uspehe podjetja v zadnjih letih celotnemu kolektivu, še posebej pa direktorju Stanetu Škrabcu, ki je znal organizirati podjetje na novih temeljih.

2. Poleg tega, da smo za sedanje razmere dokaj ugodno zaključili prvo polletje, je brez dvoma največji uspeh ne samo našega, temveč tudi drugih podjetij podpisnik, podpis samoupravnega sporazuma o združitvi v Združena podjetja strojegradnje v Trbovljah. Menim, da smo postavili vsi skupaj soliden temelj razvoja slovenske strojegradnje, saj bo mogoče usklajevati razvojne načrte posameznih delovnih organizacij, razvijati marketing, vlagati več in ekonomičneje v

raziskavo tržišča ter na ta način izdelovati nove proizvode.

3. Nekaj teh prednosti sem že naštel, vendar je po mojem mnenju bistveno razvijanje delegatskega sistema, ki bo prav v ZPS lahko prišel popolnoma do izraza. Delegacije bodo morale biti v čim tesnejšem stiku s proizvajalci, jih informirati o problemih in se posvetovati z njimi. Samo tako bo mogoče dobro in uspešno gospodariti ne samo v ZPS, temveč tudi znotraj posameznih delovnih organizacij. Poudariti pa moram, da je nujno razvijati samoupravo v osnovnih celicah — organizacijah združenega dela in TOZD in sprejemati le take odločitve, za katere bo glasovala večina delavcev.

NOVICE IZ AKTIVOV

Ustanovitev aktiva v ZSE

Prvega junija smo dobili v TOZD Zunanje storitvene enote nov aktiv. Mladi delavci so se zbrali na ustanovni konferenci ter ustanovili mladinski aktiv. Orise delovanja in organiziranosti je podal predsednik tovarniške konference ZMS Litostroj tov. Janez Elikan. Ob tem je poudaril socialistični značaj mlade generacije ter novo organiziranost v okviru sindikata. Na konferenci so sprejeli tudi okvirni program dela, temeljito pa ga bodo obdelali na predsedstvu in po komisijah. Prav tako pa so izvolili tudi novo predsedstvo.

Plamenski rezalec — spredaj ga greje plamen, zadaj sonce, uf, to je vroče! (Foto J. J.)

sikatero nalogo opravili z množičnim prostovoljnim delom pod vodstvom partijske in sindikalne organizacije. Na ta način je podjetje bilo sposobno v zelo kratkem času po osvoboditvi sodelovati pri obnovi porušeni železnih konstrukcij in drugih naprav najprej v Sloveniji, pozneje pa po vsej državi.

Z načrtno industrializacijo in elektrifikacijo dežele, ki jo je narekoval petletni plan, je bila METALNI odmerjena nova naloga. Podjetje je bilo vključeno v izgradnjo industrijskih in elektroenergetskih objektov. Da bi bilo kos tem zahtevnim nalogam, je gradilo in moderniziralo tovarniške obrate in pridobilo nove delavce in strokovnjake, kar pa je omogočilo razširitev proizvodnega programa in povečanje obsega proizvodnje.

Pod imenom Splošna stavbena družba je podjetje poslovalo do leta 1946, ko je dobilo novo ime: Tovarna splošnih metalnih konstrukcij in vijakov — Splošna.

Leta 1945 je podjetje zaposlovalo 320 delavcev in izdelalo le 1298 ton raznih proizvodov. Leta 1947 se je proizvodnja povečala na 4839 ton, zaposlenih pa je bilo že 810 delavcev. V tem času je podjetje izdelovalo mnogo raznih konstrukcij za mostove, hale in cevovode, mehanizme pa v manjši meri, ker je bila mehanična delavnica še neurejena. V letih 1947 in 1949 sta bili dograjeni konstrukcijska delavnica in adjuštarna dvorana. Po tem času se pričena proizvodnja bolj kompliciranih konstrukcij, žerjavov in hidromehanske opreme. Strokovnjaki in delavci so se novega dela lotili z vso vnemo in tako je bila že leta 1948 in 1949 izdelana oprema za hidroelektrarne Moste, Medvode, Zvornik, Jajce, Jablanico in še nekaj drugih.

Leta 1949 je podjetje spet dobilo novo ime: Tovarna metalnih

konstrukcij »Franc Leskošek«. V tem letu je bilo dograjeno novo upravno poslopje v gradnji pa je bila tudi glavna montažna dvorana. Proizvodnja se je v tem letu pri 930 zaposlenih dvignila na 8216 ton.

Leta 1950 je bilo najpomembnejše v zgodovini podjetja. Tega leta so prevzeli delavci upravljajoče podjetje v svoje roke. S tem, za vse jugoslovansko gospodarstvo pomembnim letom, ki pomeni važen preobrat in velik napredek v zgodovini delavskega gibanja, pa se je začel tudi nagel vzpon in razvoj Metalne, ki postane eno izmed največjih jugoslovanskih podjetij za težko investicijsko opremo.

Leta 1952 je bila dokončno zgrajena montažna dvorana in tako se je površina proizvodnih prostorov povečala na več kot 20.000 m². Tega leta je bilo zgrajenih tudi 180 družinskih stanovanj, samski dom in otroški vrtec.

Leta 1954 se podjetje že imenuje METALNA, tovarna konstrukcij in strojnih naprav. Obratovati prične nova mehanična delavnica, kar je imelo za posledico povečanje proizvodnje transportnih naprav, mehanizmov in druge opreme. Dograjena so bila tudi skladišča in urejeni montažni prostori. Proizvodnja se je povečala na 12.493 ton. Obdobje od leta 1950—1960 je čas velikih uspehov. Tovarna je v tem času izpopolnila in modernizirala svoje obrate, zgradila je moderno in prvo žarilno peč v Jugoslaviji, izpopolnila svoj varilni oddelek, ki po kakovosti dela ni zaostajal za tovrstnimi najboljšimi dosežki v tujini. Uredila si je sodobno opremljen oddelek tehnične kontrole z modernim opremljenim laboratorijem za mehanske, rentgenografske in ultrazvočne preiskave materiala ter preiskave s pomočjo magneto-

fluxa in radioaktivnih izotopov. V teh letih je Metalna opremila domala vse elektroenergetske objekte s hidromehansko opremo, z žerjavi, čistilnimi stroji, rešetkami, jeklenimi oblogami, tlačnimi cevovodi ter drugo opremo.

Tovarna se je v tem času začela uveljavljati tudi kot proizvajalec transportnih naprav in žerjavov. Po lastnih načrtih začne tovarna izdelovati vse vrste žerjavov, predvsem pa za potrebe črne metalurgije, pristaniških in ladjedelniških žerjavov, transportnih trakov, prekladalnih mostov z elevatorji, vitlov, žičnic za tovarni in osebni promet, prenosnic. Izdeluje pa že tudi specialne konstrukcije za črno in barvno metalurgijo, rudnike, kokarne, plinarne in termoelektrarne. Začela pa je tudi serijsko izdelovati prve domače gradbene žerjave, znane pod imenom Pohor.

Nič manjši pa ni bil delež Metalne pri izgradnji domače težke industrije, za katero je izdelala in montirala velike in sodobno konstruirane proizvodne dvorane za železarne v Zenici, Nikšiču, na Jesenicah, Ravnah in v Štorah. Tovarna je izdelala tudi specialno opremo za atomski inštitut »Boris Kidrič« v Vinčih.

Obdobje 1950 — 1960 je bilo obdobje velikih uspehov, ki so bili doseženi pri projektiranju, izdelavi in montaži vseh vrst izdelkov. Napredek je bil tolikšen, da se je tovarna lahko pričela spuščati tudi v konkurenčni boj v inozemstvu. Sodelovanje na licitacijah za investicijsko opremo na Bližnjem in Srednjem vzhodu ter Južni Ameriki je kljub hudi konkurenci največjih svetovnih firm obrodilo uspeh in dobili smo prva naročila. Čeprav se je podjetje v izredno kratkem času močno uveljavilo na tujih tržiščih — že leta 1959, komaj štiri leta potem, ko je zakoračilo na tuji trg, je izvozilo skoraj 40 odstotkov vse proizvodnje — je zalagalo s svojimi izdelki večinoma vendarle domače tržišče.

Leta 1959 je bil priključen matični tovarni obrat kmetijske me-

hanizacije, ki se je najprej specializiral za proizvodnjo vlečnih, pozneje pa traktorskih škropilnikov.

Leta 1963 je podjetje odprlo nov obrat v Krmelju, ki proizvaja lahke konstrukcije, predvsem hale. Z izgradnjo novega obrata v Senovem, ki je specializiran za izdelavo gradbenih žerjavov, se je zmogljivost tovarne še bolj povečala. Metalna pa je specializirana tudi za montažo investicijske opreme in naprav, ki jih izdeluje. Montira skoraj vse svoje izdelke doma in v tujini.

NAJVEČJI USPEH PODJETJA V LETOŠNJEM LETU

Ko sem v mislih iskal odgovor na postavljeno vprašanje, sem se odločil dati prednost velikim naporom delovnega kolektiva za sanacijo Metalne. Naša delovna organizacija je namreč preteklo poslovno leto zaključila s precejšnjo izgubo kot posledico poslovanja preteklih let. Podjetje se je precej časa borilo s stalno nelikvidnostjo, ki je zapustila velike negativne posledice, ne samo pri poslovnem rezultatu, temveč tudi med delavci Metalne. V želji, da se izkopljemo iz težav smo se morali marsičemu odreči. Skoraj ničesar nismo vlagali v družbeni standard naših ljudi. Delavci so se počutili socialno ogrožene ter so zapuščali podjetje ter iskali take delovne sredine, ki so jim zagotavljale večjo socialno varnost. Vse te težave so zelo razmajale kolektiv, ki je bil nekoč tako čvrst.

Z ustanovitvijo TOZD smo začeli v Metalni veliko bitko z vsem kar je negativno, kar negativno vpliva na odnose v kolektivu, z vsem, kar zavira dobro poslovanje. Delavci so spoznali, da je poslovanje TOZD in prek njih celotne delovne organizacije odvisno le od njih samih. S tem smo dali delavcem možnost odločanja o svojem delu in dohodku, ki ga ustvarjajo.

Naša delovna organizacija je pozitivno poslovala v prvih še-

stih mesecih letošnjega leta, kljub precejšnjim težavam pri oskrbi z materialom in vsem ostalim faktorjem, ki so imeli negativni vpliv na rezultat poslovanja (inflacijska gibanja in drugo). V podjetju je čutili, da se poslovanje obrača na bolje, da se odnosi v kolektivu zboljšujejo. Čuti se resnična pripravljenost kolektiva za sanacijo podjetja, do katere ne more priti samo s finančnimi sredstvi.

Prav ta pozitivna gibanja v naši delovni organizaciji štejemo za največji uspeh, dosežen v letošnjem letu, saj nam je to pokor za uspehe v prihodnje.

POMEN ZDRUŽITVE V ZPS

Osnovni pomen združitve v ZPS vidim v tem, da smo uspeli združiti razdrobljeno slovensko strojegradnjo, ki pa jo moramo organizirati tako, da bo poslovala ekonomično in rentabilno. Ta združena industrija mora biti organizirana tako, da bo sposobna konkurirati na domačem in tujem trgu. Da bi to lahko dosegli je nujno takoj pristopiti k vsklajevanju proizvodnih programov, k izločanju iz skupnih proizvodnih programov vse tisto, kar ne daje dovoljne akumulacije in uvajati visoko akumulativno proizvodnjo. Organizirati je potrebno specializacijo proizvodnje in specializirana podjetja za določene proizvode.

Da bi vse to dosegli v doglednem času, je potrebno resnično sodelovanje združenih podjetij na vseh ravneh. Novo izvoljeni organi združenega podjetja bodo morali vložiti veliko navora za doseg dogovorjenih ciljev, pri čemer pa je potrebno v kati za tretji morebitne poskuse uveljavljanja ozkih interesov posameznih članic združenega podjetja. Prav posebno vlogo pri tem pa bodo morale odigrati družbenopolitične organizacije.

Predsednik DS DO Metalne
Janez PEŠL

DALEČ SI, DOMOVINA

(nadaljevanje)

V HE Kamburu, v Keniji, so se zavrtele turbine, ki smo jih proizvedli v Jugoslaviji, kjer je bila izdelana tudi vsa ostala oprema za to hidroelektrarno. Generatorji so delo strokovnjakov Rade Končarja, zapornice so izdelali v mariborski Metalni, turbine, regulatorji ter kroglični zasuni pa so delo pridnih litostrojskih rok.

Konec junija so potrošniki v Keniji dobili prve kilovate, ki so jih že kar nestrpnost pričakovali. Dejstvo, da se turbine vrtijo in

Ing. Silvan Štokelj

dajejo Keniji električno energijo, pomeni tudi korak dlje k popolni samostojnosti države, saj vodne energije Kenija žal nima v izobilju. Jezero, polno vode z zadostnim dotokom bo tako omogočalo nemoteno proizvodnjo električne energije z dvema turbinama, katerih vsaka ima moč po 32 MW.

Z nestrpnostjo in z veseljem smo dočakali tisti trenutek, ko se je zavrtila prva turbina in prav ta dan so se nekateri že odpravljali na dolgo pot proti prelepi domovini. Slovo od njih je bilo težko, a vendar lepo, saj vsak komaj čaka končni rezultat, ki poplača vse težave med montažo in tako pomaga pozabiti težke in turobne trenutke, ki od časa do časa spremljajo prav vsakega od nas. K sreči je ena najboljših človeških lastnosti ta, da se raje spominjamo lepih in srečnih dogodkov, kot tistih, ki so nas neprijetno prizadeli. Tistim, ki so zaradi popolnega dokončanja vseh del pri naši opremi podaljšali bivanje v Keniji, je minilo že leto in še malo povrh.

Ob tem pa naj poudarimo, da bo vsak, ki se bo v kratkem vrnil, imel prav gotovo zadovoljstvo, da je svojo nalogo opravil tako, kot so od njega pričakovali in tako kot je bilo potrebno. Mladi ekipi smo dolžni najiskrenejšo zahvalo za uspešno sodelovanje in priznati moramo, da je bilo delo opravljeno kar najbolj strokovno in kar se da solidno. Turbine so se pričele vrteti brez napak, kar je nedvomno uspeh naše operative in kot že omenjeno, zelo solidne montaže. Po mojem mnenju marsikomu ni bilo všeč dejstvo, da so se naše turbine lepo zavrtele. To še posebej ni ugajalo Nemcem, ki so v precejšnjem zaostanku s svojim delom, pa še prepričani so, da nekaj takega, kot smo naredili mi, zmorejo samo Nemci. Že prve vrtljaje turbine so spremljali z nezaupanjem in dvomom, bilo je celo nekaj takih pesimistov, ki so kar odkrito trdili, da se turbine sploh ne bodo zavrtele. Seveda med Nemci ni manjkalo celo nekaj takih, ki so nam odkrito želeli, da bi se nam preskus ponesrečil, toda ko so se tako uštel, so kot temu lepo po naše rečemo, z dolgim nosom odšli.

Dne sedmega junija 1974 se je tako prvič zavrtila naša prva turbina. Ta dogodek prav gotovo

predstavlja majhen kamenček v mozaiku ugleda naše domovine. Zavedati se moramo namreč, da smo pri srečanjih z ljudmi, to velja predvsem za ljudi z zahoda, ugotovili, da naše domovine ne poznajo v toliki meri, kot si predstavljamo mi. Seveda ne smemo pri tem pozabiti, da brez izjeme vsi poznajo osebnost našega predsednika Tita in da ga vsi tudi spoštujejo.

Upajmo, da se je tudi njihovo zmotno slabo mnenje o naši sposobnosti po tem našem uspehu razblinilo. Ob tem naj pripomnimo, da niso bile samo turbine dokaz naše vsestranske sposobnosti, saj smo v naši ekipi imeli dvakratne prvake v namiznem tenisu, odlične in prekaljene tenisarje, prvake v šahu pa tudi nogometna ekipa HE Kamburu je ekipo Nemcev premagala z visokim rezultatom. Vse to nam dokazuje, da so bili naši fantje tudi na športnem področju več kot uspešni.

Med drugim nam je tudi med domačini uspelo pridobiti mnogo zaupanja in to po mojem mnenju tudi zato, ker pri nas ni pri delu veljalo načelo trde roke, kakršnega so uporabljali drugi evropski strokovnjaki. Kljub temu, da nismo uporabljali takih načel, pa se lahko pohvalimo, da smo nekatere domačine kar dobro usposobili in to predvsem za delo v centrali. Ob tem ne smemo pozabiti, da le-ti sploh niso imeli pojma, kaj je to hidroelektrarna in da njihova domovina še ni preveč civilizirana. Toda ponosni bodimo na to, da čeprav ne vedo vsi, kje je Jugoslavija, saj je zanje vsak belec Anglež, vendar vsem pomenita imeni Tito-Kenijata pristrčno prijateljstvo med deželama Kenijo in Jugoslavijo.

Končno je napočil čas, ko se večina delavcev poslavlja iz Kambura. Nekateri se vračajo celo na Novo Zelandijo, drugi v Avstralijo, tretji spet na popolnoma drug konec sveta. Glede na to, da so pri koncu tudi gradbena dela, se domov odpravljajo tudi Nemci.

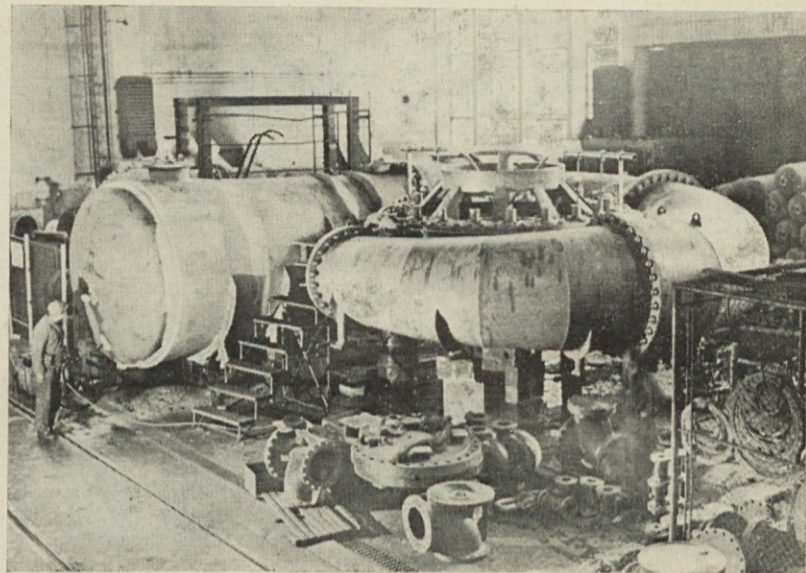
Tem smo pred odhodom prikazali nekaj filmov z lepotami naše čudovite domovine, kar je na nekatere vplivalo tako, da so se odločili za letovanje na našem Jadranu. Istočasno, ko so v Kamburu utihnili težki prekucniki, je petnajst kilometrov odtod sila živahno. Na tem kraju bo namreč čez nekaj let stala nova centrala Gtaru, ki so jo že pričeli graditi s polno paro. Gtaru bo imela še večje zmogljivosti od HE Kamburu, in sicer bo imela tri turbine, katerih vsaka bo imela po 50 MW. Morda se bo naša ekipa v tem kraju spet srečala s svojimi znanci iz tujine?

Če pogledamo pokrajino, se mi zdi, kot da bi žalovala; že dva meseca nobenega sonca, nebo je neprestano oblačno, in čeprav smo v sušni dobi, nas je prve dneve v juliju presenetil dež, ki je ta letni čas navaden le za bližnjo okolico Mount Kenije in seveda za Mount Kenijo, kjer v tem času na vrhu skoraj vsak

dan sneži. Sicer se ta vrh v vsej svoji mogočnosti prikaže od časa do časa iz oblakov, kar predstavlja posebno zanimivost, saj vendar leži Mount Kenija skoraj na ravniku.

Prve dneve v juliju smo, kot že rečeno, preživljali zimske dneve. Vreme je bilo tako, da so tisti, ki so prispeli iz Evrope kot turisti, bili kar malce presenečeni, saj so ugotovili, da so s seboj prinesli preveliko toplih oblačil in so zato prezebali. Zaradi obilice dežja v okolici Mount Kenije je reka Tana močno narasla, tako da so v preliv morali spuščati velike količine vode, čeprav že sedaj pogoltno vsako sekundo okoli 30 m³ vode. V ta preliv bo voda otekala toliko časa, dokler ne prispe na teren še naša tretja turbina, ki je naročena v drugi fazi izgradnje Kamburu, ta pa je že v zaključni fazi izdelave v tovarni. Montaža druge faze pa se začne že letos in sicer v jeseni.

Pravzaprav je prišel čas slovesa zelo hitro, tako da se je domovina čeprav samo časovno, pa vendarle močno približala. Izkušnje, ki si jih je vsak bolj ali manj nabral med svojim bivanjem na črnem kontinentu (tega večkrat vsi skupaj napačno omenjemo), bo gotovo znal v vsakdanjem življenju koristno uporabiti. Vsi vemo, da spoznavanje krajev ter navad ljudi, ki živijo manj udobno življenje, ka-

Turbina v HE Kidatu, ki jo naši monterji že sestavljajo na terenu (Foto Kocjančič)

kršnega mo navajeni mi, širi obzorje posameznika, ki nato prav gotovo bolj ceni in spoštuje tisto, kar mu nudi domovina.

Vsem želimo srečno vrnitev in kar največ uspeha v nadaljnjem delu, pa najsi bo to doma ali kje drugod v tujini, morda tudi pri novi montaži.

Bralcem se opravičujem zaradi morebitnih strokovnih napak, ki so se vrstile med moje pisanje: sicer pa naj kar tukaj povem, da ni bil moj namen seznanjati o našem delu v daljni Afriki samo strokovnjake, am-

pak tudi vse tiste, ki jih vsaj malo zanima, kako žive naši ljudje tako daleč od doma, na gradbiščih, ki so na tisoče kilometrov oddaljena od njihovih družin, kakšni so kraji, kjer živijo, kakšne so navade domačinov, kakšne so njihove navade in končno tudi kako napredujejo dela pri montaži naših izdelkov.

Ob koncu naj še enkrat zatrdimo, da se turbine vrte ter dajejo energijo, kar je tudi bil naš cilj in zato smo z našim delom zadovoljni in nanj ponosni.

Zunanja montaža - zadnja stopnja

Obletnica tovarne, ki jo vsako leto praznujemo, je istočasno dan, ko ocenjujemo prehojeno pot Litostroja in posameznih oddelkov.

Daleč je že dan, ko smo se v Litostroju odločili za montažo lastnih proizvodov z lastnimi delavci. Danes, po toliko tisoč tonah zmontiranih proizvodov, lahko brez strahu trdimo, da je ta odločitev bila pravilna. Začetek je bil skromen in seveda rezultatov ni bilo takoj. Vlaganje sredstev v nekaj novega, nezanesljivega, je bilo za marsikoga tvegano. Odtegotovanje delovne sile iz proizvodnje je bilo v očeh posameznikov nerazumljivo. Da bi se temu izognili, smo poskusili organizirati lastno montažno osebje. Poskus ni uspel. Monterjev je bilo zdaj preveliko. Kmalu smo ugotovili, da tudi monterji v notranji montaži niso zadovoljni s tem, da bi stroji, ki ga je nekdo poskusno zmontiral v tovarni, na terenu postavil nekdo drug. Spoznali smo in to spoznanje v praksi tudi utrdili, da je najbolje, če vsak stroj doma in na terenu montira ista skupina monterjev. Če to ni povsem mogoče, se poskušamo temu načelu vsaj delno približati. Plan in realizacija se količinsko za posamezne proizvode vsako leto spreminjata. S tem se spreminja tudi potrebno število delovnih ur za montažo iste tonaže različnega asortimana. Za montažo 100 ton opreme žerjavov je potrebno mnogo manj delovnih ur kot pa npr. za montažo 100 ton turbinske opreme. Zato za enako težo naše opreme ni vsako leto potrebno enako število terenskih delovnih ur.

Ker je na žalost pač tako, da se mora tovarna prilagoditi tržišču, ne pa tržišče tovarni, je nujno upoštevati tak položaj. Mnenja sem, da bomo v montaži uspešno gospodarili, če bomo poskrbeli za čimvečje število univerzalnih monterjev, ki bodo sposobni samostojno montirati več naših proizvodov in z njimi popolnjevati vrzeli v oddelkih, ki bodo imeli večje zadolžitve. To prakso smo že začeli uveljavljati, vendar pogosto naletimo na odpor pri monterjih, ki niso zainteresirani razširiti svoje znanje, čeprav pri tem nič ne izgube pri svojih prejemkih.

Trenutno je največje pomanjkanje monterjev za turbine. Naj izkoristimo to priložnost in vabimo vse tiste, ki jih veseli delo na montaži turbin doma in v tujini, da se priključijo k sodelovanju in pomnože naše vrste. Kot

pri vsakem poklicu je tudi pri monerskem delu poplačano le takrat, če je pri njem polna mera doslednosti in požrtvovalnosti. Pravi monterji se bo oddahnil šele takrat, ko bo stroj, ki ga je montiral, oživel, to je: ko bo voda pognala turbino, črpalka vodo, ko bo žerjav dvignil preizkusno breme in ga prenesel na predvideno mesto, preoblikovalni stroj opravil svojo operacijo itd. Takrat se prav kmalu pokažejo vse napake, od projekta do obratovanja. Dovolj prakse lahko dosežemo le z delom, kajti če samo gledamo, kako kdo dela, še ni dovolj. Pravi monterji tudi niso tisti, ki pri montaži opazi napako, pa naj bo to konstrukcijska ali proizvodna, in jo zamolči, da bi jo pokazal takrat, ko stroj oživi, ko bi moral začeti vračati investiran denar. Če takrat pokažemo s prstom na tistega, ki je napravil napako, je prepozno. Še večjo krivdo nosi povzročitelj napake, ki ga nanjo opozorijo, pa je pravčasno ne odstrani.

Razen turbin oživijo vsi naši proizvodi v tovarni, prav kmalu zatem, ko so zmontirani. To ne velja le za turbine in nekatere dele cementarn. Ob tem naj pripomnimo, da preteče od dneva odpreme turbine iz tovarne do njenega rojstva kar precej mesecev ali celo let. Ko je vsa oprema zmontirana ter preizkušena »na suho«, brez vode, se monterji pripravljajo na rojstvo, na rezultat svojega dela. Tako kot mati s strahom pričakuje dojenčkov »Ue«, tako monterji s strahom pričakujejo ali se bo turbina zavrtila v redu »kakor urica« ali pa bo v njej zaškripalo, se iz ležaja zakadilo, ali bo stroj začel tresti in še nešteto drugih stvari, ki se v tem trenutku lahko pojavijo.

Da so v teh trenutkih živci precej napeti, govori dejstvo, da se marsikateri monter, ki je sodeloval pri montaži, pri prvem zagonu odstrani iz centrale. Če vse v redu steče, se živci navadno pomirijo s kozarčkom, ob turbinsko gred pa včasih treščijo steklenica šampanjca.

Preveč bi bilo naštevati tone zmontirane opreme in ure naših monterjev na terenu. Zadovoljimo se s tem, da naštejemo vsaj dežele, v katerih so montirali in nadzorovali montažo naše opreme. Bili so v Turčiji, Suda-

nu, Egiptu, Etiopiji, Gvineji, Maroku, Keniji, Tanzaniji, Iranu, Pakistanu, Indiji, Kambodži, Nepal, Indoneziji, Novi Zelandiji, Romuniji in Belgiji. Že zagotovljena dela nas v prihodnosti čakajo v novih deželah:

Islandiji, Centralno Afriški republiko, Argentini, Poljski, ZDA in Novi Gvineji. Seveda pri tem nismo upoštevali naših monterjev v Jugoslaviji. Na terenskem delu se v domovini in tujini stalno nahaja od 40 do 60 monterjev, včasih pa se ta številka povzpne celo na sto.

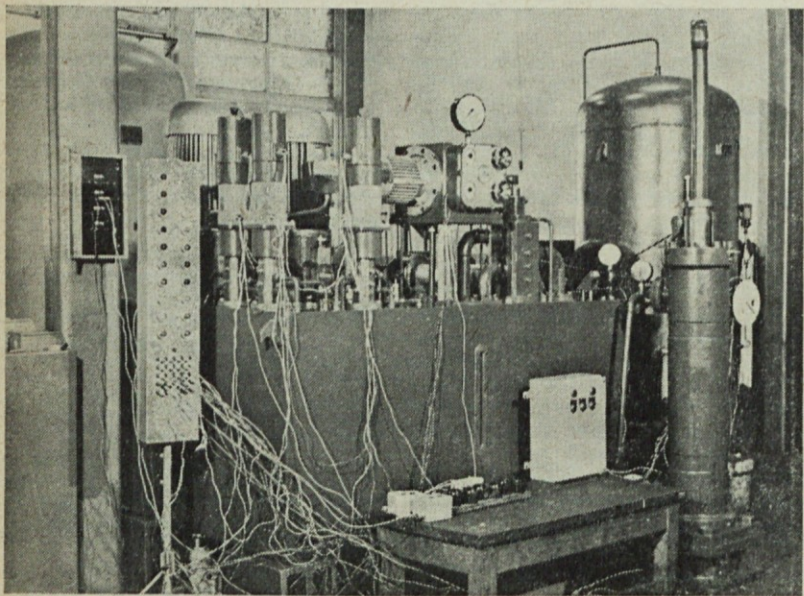
Perspektive za terenska dela, predvsem na področju turbin, so vedno večje. Vse, kar bomo v tovarni uspeli narediti, bo potrebno na terenu tudi zmontirati, ali opraviti vsaj nadzor montaže. Starejši monterji, predvsem tisti, ki so že dalj časa preživel na terenu, so vse manj zainteresirani za terensko delo, zato je sedaj na mladih vrsta, da se izkažejo. Za delo v tujini je potrebno tudi znanje tujih jezikov, zato svetujemo vsem zainteresiranim, da se čim bolj temeljito nauče tujih jezikov, ali pa se kot samouki poskušajo dokopati vsaj do pasivnega znanja, predvsem to velja za angleščino.

Da so naši stroji kvalitetni in estetsko izdelani, pričajo številne pohvale, ki jih tovarna prejema pa tudi naši monterji so jih sami deležni na terenu. Dokaz za to je tudi sorazmerno majhno število naročil za rezervne dele.

V zadnjem mesecu smo doživeli ponovni uspeh, ko so se v Keniji v HE Kamburu, zavrtele zopet dve turbini. Monterji nam sporočajo, da je investitor s stroji več kot zadovoljen.

Za doseganje še boljših rezultatov in še večjega efekta dela razvijamo montažno tehnologijo, ki nam bo pomagala pri izbiri sodobnega orodja in izdelovala delovni postopek v skladu s sodobnimi pomagali za montažo. Pri nadzorni službi bi potrebovali še več dodatnih delavcev, ki bi bili na razpolago montažnim skupinam, obenem pa bi bili v pomoč investitorjem tistih strojev, ki že več let obratujejo in so potrebni obnove s sodobnejšimi elementi. S tem bi še bolj dokazali uporabnikom naših proizvodov, da nam ni vseeno, kako naši stroji obratujejo, na drugi strani pa bi s tem nabirali dragocene izkušnje za projektiranje novih strojev.

R. A.

Turbinski regulator za HE Ajbo na preizkuševališču

(Foto J. J.)

Čestitke ob jubileju

Ob vsakem jubileju obujamo spomine in primerjamo preteklost s sedanjostjo. Ob dvajsetletnici zaključka šolanja ene izmed prvih generacij učencev poklicne (prejšnje industrijske) šole in enako dolgem delovnem stažu precejšnjega števila teh absolventov v Litostroju se kaže, da so bile življenjske poti jubilarov pri njihovem delu po šolanju take, kakršne smo si jih kot njihovi učitelji in vzgojitelji želeli.

Danes srečamo namreč te absolvente v naši in tudi v drugih delovnih organizacijah kot aktivne delavce v svoji stroki, pa tudi kot aktivne samoupravljavce in družbenopolitične delavce. Tako imamo v skupini jubilarov, ki že dvajset let delajo v Litostroju, več strokovnih delavcev, ki so dosegli v svojem razvoju zadovoljivo visoko raven strokovnosti, a med njimi so tudi delovodje, obratovodje, predsednik delavskega sveta podjetja... Ob ustanavljanju Združenih podjetij strojogradnje smo srečavali v teh podjetjih in sedaj v skupnih organih precej naših nekdanjih učencev poklicne šole. Tudi tam so se uveljavili na strokovnem, samoupravnem področju in pri družbenopolitičnem delu. Lahko trdimo, da se v razvoju jubilarov zrcali v marsičem splošen razvoj učencev, ki smo jih šolali v našem izobraževalnem centru.

Vse to pomeni, da je bila pri večini absolventov spodbujena zdrava ambicija, da bi s svojimi prizadevanji in ob možnostih, ki jim jih nudi Litostroj ali druge delovne organizacije, razvili svoje sposobnosti in tako kar najbolje koristili sebi in skupnosti. Nas, pedagoške delavce, veseli tak napredek in navdaja nas občutek zadovoljstva, ker smo pri razvoju posameznih osebnosti in generacij s svojim pedagoškim delom pomagali polagati dobre temelje. To nam daje spodbudo za naše delo.

Se posebno smo seveda veselili, ker je večje število jubilarov zaposlenih že dvajset let neprekinjeno v Litostroju, to je v delovni organizaciji, ki jim je

omogočila šolanje in nadaljnji razvoj. Postali so tako rekoč ključni delavci podjetja, prispevali so in še prispevajo k tradiciji Litostroja. Mislim, da je tisto, kar jih veže na Litostroj zavest, da so pomagali razvijati svojo delovno organizacijo, da pripadajo delovni skupnosti, ki so jo soustvarjali, da se v njej dobro počutijo in da imajo pred seboj možnosti, da dalje razvijajo svoje sposobnosti.

To pa želim ob njihovem jubileju posebej poudariti. Prav je namreč, da posvečamo takim jubilejem delavcev — zlasti tistih, ki so se strokovno usposabljali v Litostroju in ki že vrsto let delajo v njem — vso pozornost. Strokovno usposobljen in strokovno razgledan človek velja več ali vsaj toliko kot sodoben stroj. In kaj bi rekli, če bi nam kdo iz podjetja kar na lepem odpeljal stroj? Odhod vsakega usposobljenega delavca pomeni vsaj takšno izgubo. Res je, da omogoča naša demokratična družba delavcem svobodno izbiro dela oziroma delovnega mesta. Res pa je tudi, da nam prav skrb za člo-

veka v naši družbi narekuje, da v njegovo in skupno korist storimo čim več, da bi v svojem delu, nagrajevanju po vloženem delu in v medsebojnih odnosih v delovni skupnosti našel zadovoljstvo. Če bomo temu posvečali največjo pozornost, bodo delavci radi ostali v litostrojski delovni skupnosti, ki je že doslej veliko storila za delovnega človeka.

Jubilanti nam dokazujejo, da je vse to poleg strokovnosti zelo pomembno. Prav tako pa dokazujejo, da mora biti tudi človek sam pripravljen dati od sebe, kar delovna skupnost in družba od njega pričakujeta.

Te misli pa so že namenjene predvsem sedanjim mladim generacijam, ki prihajajo iz poklicne šole in ki stopajo v podjetje v času, ko si postavljajo ljudje običajno večje osebne zahteve ali želje, kot je to bilo pred dvajsetimi leti. Nestrpni so in bi jih radi čimprej uresničili. V marsičem jim lahko letošnji jubilarji pokažejo, kakšna je prava pot do izpolnitve postavljenih ciljev.

Ko čestitamo jubilarom — absolventom poklicne šole — jim krepko stiskamo roko njihovi nekdanji učitelji in vzgojitelji, a mnogim tudi kot dolgoletni delovni tovariši v litostrojski delovni skupnosti.

H. Premelč

Sklepi delavskega sveta

Na svoji seji z dne 15. 7. 1974 se je delavski svet med drugim seznanil z rezultati poslovanja v prvem polletju letošnjega leta. Ugotovljeno je, da nam naraščanje zaloga nedovršene proizvodnje in nekaterih stroškov proizvodnje kvartalnega rezultata.

Na osnovi te informacije naroča upravni odbor, da čimprej skupno z odgovarjajočimi vodji in direktorji TOZD pripravijo predlog ukrepov za čimboljšo realizacijo plana do konca leta 1974.

Delavski svet soglašajo s predlogom Izobraževalnega centra Litostroj za ustanovitev dislociranega oddelka šole za RTV mehanike v Tovarni radijskih sprejemnikov v Sežani.

Delavski svet je na osnovi predhodne obravnave na upravnem odboru in sprejema na DS TOZD in zborih delovnih ljudi potrdil dopolnitev pravilnika o pospeševanju inventivne dejavnosti.

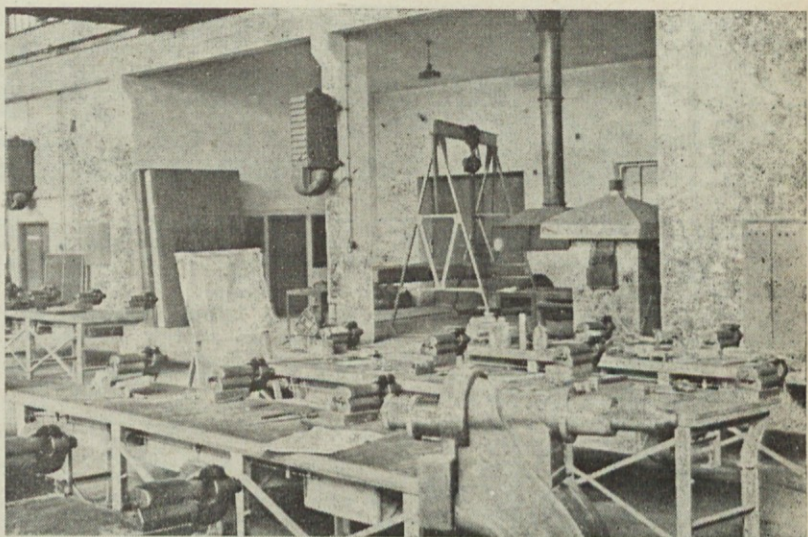
Delavski svet podjetja je sprejel sklep o razpisu nadomestnih volitev v delavski svet podjetja, v delavske svete TOZD in za upravni odbor podjetja in tudi sprejel sklep o razpisu volitev v TOZD Servis za dne 7. septembra 1974.

Delavski svet podjetja je sprejel tudi sklep, da se istočasno po tem postopku in istega dne opravijo volitve članov v organe samoupravne delavske kontrole.

Delavski svet se je seznanil z rezultati in potekom zborov delovnih ljudi ter potrdil na zborih in DS TOZD sprejete naslednje dokumente:

- statut delovne organizacije TZ Litostroj
- samoupravni sporazum o združevanju TOZD in razdelitev sredstev podjetja na TOZD s 1. 1. 1974.
- popravki statutov TOZD
- pravilnik o samoupravni delavski kontroli
- samoupravni sporazum o združevanju s samoupravno interesno skupnostjo za železniški in luški promet
- samoupravni sporazum o združevanju s samoupravno interesno skupnostjo elektrogospodarstva
- samoupravni sporazum o ustanovitvi samoupravne stanovanjske skupnosti občine Ljubljana-Siška
- družbeni dogovor o temeljnih kadrovske politike na območju ljubljanskih občin
- samoupravni sporazum o štipendiranju učencev in študentov.

Delavski svet se je seznanil z uskladitvijo-spremembo samoupravnega sporazuma o osnovah in merilih za delitev dohodka in

Taka je bila tedaj ključavničarska delavnica

PETA GENERACIJA

Komaj štirinajst, petnajstletni fantiči smo se po končanem osnovnem šolanju leta 1951 znašli na tedanji Industrijsko kovinarski šoli v Litostroju. Prišli smo iz vseh krajev Slovenije z željo, da se izučimo za enega naslednjih poklicev: strojni ključavničar, strugar, livar in modelni mizar. Odločitev za uk je bila najbrž večinoma prepuščena staršem. Po njihovem pripovedovanju so bili livarji ali modelni mizarji od nekdanj največji gospodje, strgarski poklic pa je

veljal za lepšega, manj garaškega.

Čeprav smo se srečevali s podobnimi šolskimi težavami kot učenci na drugih šolah, smo prav gotovo na litostrojski šoli doživljali še nekaj več. Ne samo, da smo ob pouku v razredu tudi praktično delali. Tista leta smo tudi urejevali okolico šole, ki je bila komaj dobro zgrajena. Tudi v internatu, kjer nas je bila večina, smo imeli vedno dovolj opraviti. Prav ta polna zaposlenost, nam je najbrž utisnila pečat, ki nas spremlja v življenju. Od tedanjih sedemdeset učencev nas je danes še štiriindvajset v tovarni na najbolj izpostavljenih delovnih mestih kot delovodje, glavni delovodje in celo vodje obratov.

Čeprav smo ob koncu šole skoraj vsi prisluhnili klicu tovarne, ki je potrebovala kvalificirane kadre, nas je mnoge vleklo naprej v šole. Postali smo inženirji, tehniki, strokovnjaki.

Ko se sedaj po preteku dvajsetih let, ki so minila od tedaj, ko smo prestopili litostrojska vrata, ozremo na prehojeno pot, ne moremo mimo vesti, ki nam pravi, da smo tovarni dali vsak svoj delež, pa tudi tovarna nam je odrezala pošten kos kruha. Ker smo zrasli v delu s tovarno, si bomo večinoma ostali zvesti ob številnih delovnih zmagah. Vsem, ki so po letih pred nami ali za nami, pa kličemo: ostanite zvesti tradiciji, ki jo ustvarjamo za sebe in našo tovarno. Splačalo se vam bo.

V. Kovač

NEVARNI DELOVNI POSTOPEK

Kvalificirani električar S. A. naj bi demontiral prostozračni vod z lesenega A droga.

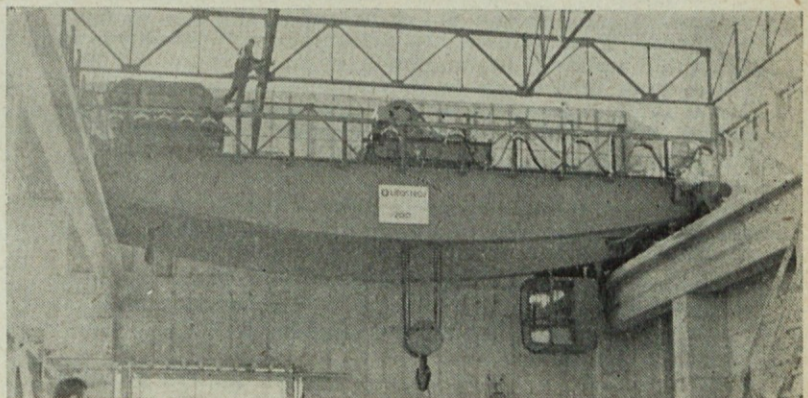
Delavec se je pravilno opremljen podal na omenjeni drog zato, da bi ločil žice od konzolnih izolatorjev. Pri prekinitvi zadnje žice se je drog zvrnil z delavcem vred. Pri tem si je delavec poškodoval glavo.

Izpod droga so potegnili poškodovanega sodelavca, obenem pa ugotovili, da je bilo delo zastavljeno zelo pomanjkljivo.

Na zunaj pri samem drogu ni bilo sledov gnilobe, vendar pa je ta bila skrita v notranjosti samega droga in so praktično žice držale drog v pokončnem položaju.

Takšnih primerov je mnogo v električarski stroki, zato bi morali ti vedeti, da je potrebno drog predhodno zavarovati s posebnimi podporniki.

ing. Ivan Šavor

Naš žerjav na HE Varaždin (Foto: V. Podbevšek)

Spominski posnetek ob nogometni tekmi med učitelji in učenci

Cesta na meji

Ob veliki obremenitvi Celovške ceste so prebivalci severozahodnega dela mesta odkrili za prihod na področje litostrojskega okolja dosti manj zasledeno traso skozi Kleče po Vodovodni na Djakovičevo cesto.

Medtem ko sta Miheličeva cesta skozi Kleče in Vodovodna do gozdčka ob mestnem vodovodu asfaltirani, ostaja del skozi gozdček do priključka na Djakovičevo pri stari mitnici še vedno makadamski.

Ta del, ki ga seka meja občin Šiška in Bežigrad, davkoplačujočih vrlih občanov res ne more prepričati o bratstvu in edinstvu naših občin in še manj o koordinaciji vzdrževalne službe, ki je menda za vse ljubljanske občine skupna. Odsek v dolžini ca. 700 m s svojo »samojamo« spominja na deželo vzhajajočega sonca, v izdatni meri sprošča sicer zadrževane rezerve ropotanja na vozilih, voznikom pa vzbuja manjvrednostni kompleks zapostavljenih upravljalcev. Od-

sek je skrbno vzdrževan: škropljen v dolžini nekaj 100 metrov na šišenski strani, zdaj spet na drugih 100 metrih sosednje bežigradske občine — v celoti pa le, kadar se odpro nebesne zapornice.

Dvakrat ali trikrat na leto zapelje čez odsek buldožer, zravna »samojamo«, primerno napne z zrahljanim peskom in prahom cestni hrbet in se spet izgubi. Vozila potem plavajo v tistem pesku in se gredo skrivalnice v oblakih prahu, dokler ne pride na vrsto škropljenje po že opisani metodi. Ker je v tem na prizorišču stopilo že tudi nekaj težjih vozil, katerih učinek v takih okoliščinah je znan, lepota in ugodnost vožnje ne poznata meja.

Morda bodo pa na kakem zboru volivcev ene ali druge občine vrli občani le dočakali kako obljubo lepše poti v bodočnost — če se že iz prihrankov za čiščenje snega v letošnji zimi ni dalo nič narediti.

ETO

Zanimna vas...

PISMO UREDNIŠTVU

V Litostroju sem zaposlen od 1963. leta, to je skupaj 11 let. Tu opravljam službo pri zavarovanju. V Slovenijo sem prišel iz Sanskega mosta, Bosna. Tu sem se zdaj stalno naselil. Poročil sem se leta 1971, imam enega sina, živimo pa v barakah v Drobošnjakovi 9D. Stanovanje ni najbolje urejeno, kar vsi vedo. Zaradi nizkih osebnih dohodkov ne morem priti do boljšega brez družbene pomoči. Zelo bi me veselilo, če bi dobil novo stanovanje, zato komaj čakam, da bi začeli veljati samoupravni sporazumi. O tem je bilo mnogo govora in upam, da bo kmalu prišla vrsta tudi name.

Branko Ljuboje

OSMRTNICA

Vsem prijateljem in bivšim sodelavcem sporočamo, da je 20. avgusta preminil upokojenec naše delovne organizacije BOGOMIR BALOH, ki je bil ključavničar v metalurških obratih. Pokopali smo ga v ožjem družinskem krogu na Sedlu pri Kobaridu.

POŠKODBE

POŠKODBE V MAJU

V naši organizaciji združenega dela smo imeli v mesecu maju 41 poškodb, od tega 2 na poti v službo oziroma iz službe. Zaradi teh poškodb pa smo izgubili 713 delovnih dni.

V TOZD PI – livarna sive litine so imeli 7 poškodb in so izgubili 58 delovnih dni, v livarni jeklo litine so imeli 11 poškodb in so izgubili 166 delovnih dni, v pločevinarni pa so imeli 4 poškodbe in so izgubili 79 delovnih dni; v TOZD FI so imeli 14 poškodb in so izgubili 284 delovnih dni; v TOZD IVET so imeli 3 poškodbe in so izgubili 73 delovnih dni; v TOZD LINT, ZSE, ICL so imeli 1 poškodbo in so izgubili 21 delovnih dni in v DS SSP so imeli 1 poškodbo in so izgubili 32 delovnih dni.

Glavo so si poškodovali 4 delavci, oči 15, prste rok 8, ostali del roke 2, noge pa si je poškodovalo 12 delavcev.

Največ poškodb je bilo v četrtek 9, nato v torek in sredo 8, v petek 7, v ponedeljek in soboto 4, ter v nedeljo 1 poškodba.

V mesecu maju smo imeli enako število poškodb kot v istem mesecu lani.

POŠKODBE V JUNIJU

V mesecu juniju smo v naši organizaciji združenega dela imeli 49 poškodb, od tega 2 na poti v službo oziroma iz službe. Zaradi poškodb smo izgubili 863 delovnih dni.

V TOZD PI – livarna sive litine so imeli 3 poškodbe in so izgubili 90 delovnih dni, v livarni jeklo litine so imeli 14 poškodb in so izgubili 206 delovnih dni, v pločevinarni so imeli 3 poškodbe in so izgubili 76 delovnih dni; v TOZD FI so imeli 24 poškodb in so izgubili 358 delovnih dni; v TOZD IVET so imeli 5 poškodb in so izgubili 89 delovnih dni; v TOZD LINT, ZSE, ICL niso imeli nobene poškodbe, pač pa so zaradi poškodb v prejšnjih mesecih izgubili 13 delovnih dni; prav tako tudi v DS SSP niso v mesecu juniju imeli poškodb in so zaradi poškodb v prejšnjih mesecih izgubili 31 delovnih dni.

Glavo si je poškodoval 1 delavec, oči 7, telo 2, prste rok 18, ostali del roke 9, noge pa si je poškodovalo 12 delavcev.

Največ je bilo poškodb v torek in četrtek 12, nato v petek 9, v sredo 8, v ponedeljek 6 in v soboto 2 poškodbi.

V mesecu juniju smo imeli 5 poškodb manj kot v istem mesecu lani.

POŠKODBE V JULIJU

V naši organizaciji združenega dela smo imeli v mesecu juliju 35 poškodb, od tega 3 na poti v službo oziroma iz službe. Zaradi poškodb smo izgubili 712 delovnih dni.

V TOZD PI – livarna sive litine so imeli 5 poškodb in so izgubili 122 delovnih dni, v livarni jeklo litine so imeli 9 poškodb in so izgubili 158 delovnih dni, v pločevinarni so imeli 2 poškodbi in so izgubili 46 delovnih dni; v TOZD FI so imeli 14 poškodb in so izgubili 266 delovnih dni; v TOZD IVET so imeli 3 poškodbe in so izgubili 106 delovnih dni; v TOZD LINT, ZSE, ICL so imeli 1 poškodbo in 2 izgubljeni delovna dneva; v DS SSP so imeli 1 poškodbo in 12 izgubljenih delovnih dni.

Glavo so si poškodovali 3 delavci, oči 6, telo 2, prste rok 8, ostali del roke 7, noge pa si je poškodovalo 9 delavcev.

Največ poškodb je bilo v ponedeljek 10, nato v sredo 8, v četrtek 7, v torek 5, v petek 4 in v soboto 1 poškodba.

V mesecu juliju smo imeli 9 poškodb manj kot v istem mesecu lanskega leta.

ZAHVALA

JERICA SLAMIČ, zaposlena v PRS, se zahvaljujem sindikalni organizaciji Litostroja za denarno pomoč, ki sem jo prejela za časa moje bolezni.

Jerica Slamič

ZAHVALA

Ob odhodu v pokoj se najlepše zahvaljujem sindikatu podjetja in vsem sodelavcem za izkazano pozornost in darila.

Posebno se zahvaljujem dipl. ing. Janezu Bariliču za poslovljni govor, delovodji Leopoldu Pirihu in sodelavki tov. Vikici, ki so lepo organizirali moj odhod v pokoj, da se ga bom vedno spominjal.

Vsem Litostrojanom želim še vnaprej obilo uspeha!

Franc Simčič

Podpisana se zahvaljujem godbi Litostroja in sodelavcem mojega pokojnega moža, ki je bil zaposlen v kurilnici, za spremstvo pri pogrebu mojega moža ter za podarjeni venec.

Joži Omahen

Dne 28. VII. nas je vse presenetila novica o tem, da je v prometni nesreči umrl naš delovni tovariš Franc Zupančič. Obetavnega in pridnega sodelavca, ki je bil vzor svojim mladim tovarišem, bomo ohranili v lepem spominu.

Sodelavci

ZAHVALA

Ob smrti najinega brata Franca Zupančiča, zaposlenega v FI, se zahvaljujem sindikalni organizaciji, godbi Litostroja ter sodelavcem za podarjene vence in za udeležbo na pogrebu.

Zdravko in Janko Zupančič z družinama

ZAHVALA

Stanislav Klavžar, zaposlen v livarni sive litine, se ob odhodu v pokoj zahvaljujem članom sindikalne organizacije in svojim sodelavcem, za darila, ki sem jih prejel ob tej priložnosti.

Stanislav Klavžar

ZAHVALA

Iskreno se zahvaljujem sindikalni podružnici kolektiva »LITOSTROJ« kakor tudi stanovskim tovarišem modelne mizarne za darovane vence ter številno spremstvo na zadnji poti mojega moža Karla Robiča, upokojenca našega podjetja. Hvaležna sem tov. Borutu Valenčiču za poslovljne besede ob odprtem grobu. Posebno se zahvaljujem litostrojski godbi, ki ga je pospremila na zadnje počivališče.

žena Marija Robič

Uporaba osebnih varnostnih sredstev

Danes poznamo mnogo osebnih varnostnih sredstev, toda ob tem pozabljamo, da je zavarovanje delavca na delovnem mestu tehnično in osebno.

Kodeks zavarovanja delavca predpisuje štiri načine, kako preprečimo poškodbe, govori pa tudi o tem, kako uporabljamo osebno varnostno sredstvo. Če izhajajo

NEUPOŠTEVANJE OSNOVNIH VARNOSTNIH PREDPISOV

Ob raznih priložnostih spoznavamo, da se nekateri delavci kar igrajo s svojimi življenji in istovremno ogrožajo varnost drugim delavcem, ter povzročajo težave svojim nadrejenim.

Vzemimo primer, ko se je med vožnjo mobilnega žerjava voznik pri vzvratni vožnji zadel v dve električni žici visoke napetosti. Ob tej nesreči je ena od žic bila tako poškodovana, da je bilo potrebno izključiti električni vod, ki daje električnemu omrežju napetost za pogon strojev in naprav.

Ob tem se sprašujemo, ali je bila to res malomarnost ali preziranje nevarnosti. Na srečo se je za povzročitelja in sodelavce (če so bili poleg) srečno končalo, vprašanje pa je, ali bo sreča tudi drugič naklonjena.

ing. Ivan Šavor

Litostrojskemu veteranu v slovo

Sredi sončnega poletja – dne 1. avgusta 1974, smo se na ljubljanskih Žalah poslovili od dragega sodelavca in dobrega prijatelja KARLA ROBIČA.

Pokojni Karel Robič se je rodil že v prejšnjem stoletju Trdo je delal že od svoje rane mladosti saj mu je bilo menda že v zibelko položenega več gorja kot lepega.

Trda življenjska pot ga je vodila kot vajenca in kasneje kot pomočnika iz TÖNNIESOVE STROJNE TOVARNE, ene od zibelk slovenske strojne industrije, v STROJNE TOVARNE IN LIVARNE v Ljubljani. Ko pa je življenje tudi v tej tovarni zaradi krize usahnilo, ga je borba za življenjski obstanek in vsakdanji kruh vodila kot mnoge druge njegove sovrstnike v razvijajoče se livarne v Srbijo v Smederevo in Bosno v Jelšingrad – vse do tedaj, ko se je končno vrnil v rojstni kraj – na Kodelevo v Ljubljano. Tako se je zaposlil med prvimi v razvijajočem se LITOSTROJU. S tov. Lovše-

tom si je delil matično št. 1 in 2. Litostroj je tedaj potreboval in izbiral izkušene strokovnjake in veterane iz področja modelarstva in livarstva.

Kmalu so stekle v porušeni domovini prve turbine, ki jih je pomagal Robič ustvarjati s pionirji Litostroja. Še danes se vrtili mogo turbinskih koles, katerih modele je izdelal naš sodelavec Karel.

Če se še enkrat ozremo na celotno prehojeno pot dragega prijatelja, vidimo danes, zlasti mlajša generacija, v njem vzor vztrajnosti, saj je pogumno vztrajal na svoji delovni poti, ki si jo je v začetku izbral. Do konca svoje delovne dobe je ostal zvest svoji stroki – poklicu modelarja. Pri vsem tem je nesebično in z veseljem razdal svoje znanje mlademu rodu polnih 22 let. Za to smo mu vsi, ki nadaljujemo njegovo delo, resnično hvaležni.

Z žalostjo v srcih in onemeli smo stali ob odprtem grobu, saj je kruta smrt spet iztrgala iz naših vrst dobrega človeka. Iz vrst, ki se vse bolj redčijo, in strah nas je, da vodi to k propadu našega lepega poklica. Zato se še bolj zavedamo vloge in vzora, ki nam ga je predstavljal naš prijatelj Karel Robič.

Ko je pred kratkim čil in zdrav odhajal v pokoj, smo bili prepričani, da bo še dolgo užival plodove svojega neumornega dela, družno s svojo življenjsko družico, za katero je imel vedno polno besed razumevanja in spoštovanja.

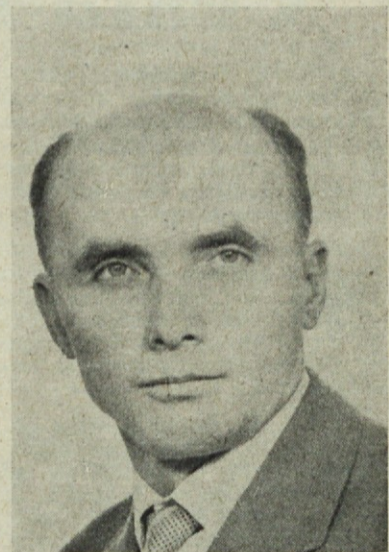
Žalostni smo se poslovili – ostala je le zahvala celotnega kolektiva in vseh sodelavcev.

Sodelavci – modelarji

Upokojena

V maju se je poslovil od nas Karol MLAKAR, skladiščnik orodja v livarni jeklene litine. Bil je invalidsko upokojen. V Litostroju je bil točno deset let in en mesec.

Konec maja je odšel v pokoj Stane KLAVŽAR, livar v livarni sive litine. To je eden izmed litostrojskih veteranov, saj se je zaposlil v Litostroju že 25. oktobra 1947.

Obema upokojencema želimo še mnogo lepih, zdravih dni.

Šavor ing. Ivan

Za boljše počutje

TOZD Zunanja storitvena enota ima v glavnem dejavnosti, ki neposredno vplivajo na družbeni standard zaposlenih v OZD Litostroj. Tako pomembni dejavnosti žal v vseh obdobjih razvoja nismo posvečali dovolj pozornosti, nismo se vedno dovolj zavedali, da je počutje delavcev izven delovnega časa močno vplivalo in tudi še danes vpliva na njihovo produktivnost dela, socialno varnost, stalnost in pripravljenost, da vložijo maksimum naporov za razvoj kolektiva. Splošne dobrine, kot so stanovanje, družbena prehrana in poceni počitnice za člane kolektiva in njihove družinske člane so nedvomno dejavniki, ki poleg OD in dobro organiziranega proizvodnega procesa vplivajo na počutje vsakega posameznika. Žal smo prav tem dejavnikom v preteklosti v širši družbeni skupnosti posvečali premalo pozornosti.

Stanovanjska problematika

Naše podjetje je od svojega obstoja do leta 1965 z lastnimi sredstvi in krediti bank zgradilo več stanovanjskih objektov, v katerih imamo 558 družinskih stanovanj različne velikosti in kvalitete. Poleg družinskih stanovanj smo v tem času zgradili in opremili 423 samskih ležišč. Po prvi reformi stanovanjskega gospodarstva so se razmere pri izgradnji novih najemnih družinskih stanovanj močno poslabšale. Orientacija oziroma odločitev, da naj delavec skrbi sam za reševanje stanovanjskega problema, je bila popolnoma napačna. Posebno v težkem položaju so bili zaposleni z najnižjimi osebnimi dohodki. Naše podjetje je v tem času reševalo stanovanjske probleme zaposlenih le preko kreditiranja nakupa stanovanj ali individualne gradnje. V tem precej dolgem obdobju je bilo rešeno 122 stanovanjskih problemov preko kreditiranja individualne gradnje in 133 problemov s kreditiranjem nakupa stanovanj v etažni lastnini. V istem obdobju smo zgradili le 12 najemnih stanovanj za preselitev družin iz samskega doma. Na tako majhno število zgrajenih stanovanj oziroma rešenih stanovanjskih problemov je nedvomno vplival tudi zelo močan porast cen stanovanj. Porast cen je pospeševal tudi neustrezen sistem reševanja stanovanjskih problemov. Potrebe našega kolektiva in širše družbene skupnosti po hitrejšem reševanju stanovanjskih problemov, predvsem zaposlenih z najnižjimi OD je terjal temeljite spremembe v načinu organiziranja in zbiranja finančnih sredstev za stanovanjsko izgradnjo.

Tudi naš kolektiv se je v letu 1972 odločil za podpis samoupravnega sporazuma o reševanju stanovanjskih problemov na področju ljubljanskih občin in ustanovitvi solidarnostnega sklada ljubljanskih občin. Delovne in druge organizacije izločajo za stanovanjsko izgradnjo 6% od bruto OD. Izločena sredstva se delijo tako, da 45% ostane delovni organizaciji za neposredno razpolaganje, 30% vlagamo v solidarnostni sklad ljubljanskih občin in 25% v zbor vlagateljev pri Ljubljanski banki za kreditiranje stanovanjskega in komunalnega gospodarstva.

Namensko odvojena sredstva v solidarnostni stanovanjski sklad so za reševanje stanovanjskih problemov družin z najnižjimi OD. Za področje ljubljanskih občin je teh sredstev precej. Pričakovali smo veliko hitrejšo reševanje stanovanjskih problemov. Žal do danes še ni bilo zgrajenih stanovanj s temi sredstvi. Ker v solidarnostni sklad prispevamo precejšnji delež sredstev, je upravičeno pričakovati, da bomo iz tega sklada dobili stanovanja za zaposlene z najnižjimi OD. V tem času pa je še preuranjeno govoriti o tem, koliko stanovanj bomo dobili, ker celotni proces izgradnje kot izdelovanja enotnih prioritarnih seznamov poteka nerazumljivo zelo počasi. Naša delovna organizacija je preko KSS posredovala solidarnostnemu stanovanjskemu skladu 97 prošelj za pridobitev stanovanj. Med omenjenimi prošnjami je tudi 37 prošelj mladih družin, za katere je naša delovna organizacija dala jamstvo za pomoč pri dokončni rešitvi njihovega stanovanjskega problema. Rezultata tega natečaja še ne vemo, ker je šele prioritarni seznam v izdelavi.

Drugi del sredstev, ki ga vlagamo v zbor vlagateljev, izkoriščamo za kreditiranje stanovanjskega in komunalnega gospodarstva. Naša OZD je iz tega deleža najela dolgoročni kredit v znesku 4.400.000 din, ki smo ga poleg 1.117.000 din lastnih sredstev angažirali za izgradnjo 45 manjših najemnih stanovanj v okviru samoupravnega sporazuma za gradnjo Draveljske gmajne cona 3b. Gradbena dela so že v teku od 9. 5. 1974. Pričakujemo, da bodo stanovanja dograjena do 1. 9. 1975. Poleg tega so člani kolektiva, ki so zaprosili od zboru vlagateljev za nakup stanovanja ali individualno gradnjo, po drugem natečaju dobili posojila v znesku cca 1.600.000 din.

Delež sredstev, ki ostanejo za neposredno razpolaganje delovni organizaciji, bomo porabili za predvideno gradnjo najemnih stanovanj, gradnjo novega samskega doma ob Djakovičevi cesti in kreditiranje stanovanj ter individualne gradnje.

Vsi naporji, da bi čimhitreje rešili pereče stanovanjske probleme zaposlenih z najnižjimi osebnimi dohodki, niso še prinesli večjih rezultatov. Splošna ugotovitev je, da imamo premalo lastnih sredstev za hitro reševanje problemov in da tisti, ki imajo zadosti neizkoriščenih sredstev, niso našli novega načina, kako bi ta angažirali in v kratkem času zgradili primerno število stanovanj.

Poleg nakazanih možnosti za rešitev stanovanjskih problemov, števila stanovanj, ki jih že gradimo in tistih, ki jih bomo v bližnji prihodnosti začeli graditi, so naši problemi veliko večji. Ne bo zadostovala samo dobra volja strokovnih služb, organov samoupravljanja in družbeno političnih organizacij, ampak bomo za realizacijo programov potrebovali ustrezna finančna sredstva. V letu 1974 smo iz poslovnega uspeha iz leta 1973 za potrebe stanovanjske izgradnje izdvojili

4.000.000.- din. V prihodnjih letih bomo lahko dodatna sredstva angažirali le v primeru, če bomo vsi skupaj skrbeli za povečanje produktivnosti dela, rentabilnosti in ekonomičnosti poslovanja naše OZD. Stanovanjska izgradnja in celotno področje družbenega standarda je v tesni povezavi z našimi poslovnimi uspehi. Poleg družbenih stanovanj potrebuje naša delovna organizacija tudi večje število ustreznih samskih ležišč. Kot je že omenjeno, smo do leta 1965 zgradili 423 samskih ležišč. To število je za naše potrebe očitno premajhno. Da bi rešili problem pomanjkanja delovne sile in nastavitve absolventov našega IC, smo v letu 1973 dogradili samski dom na Djakovičevi cesti 10 za 51 samskih ležišč in v mesecu juliju letošnjega leta adaptirali zidano stavbo v Korotanski ulici s 40 ležišči.

Danes imamo v naših samskih domovih skupaj 514 samskih ležišč. Večina ležišč je v garsonjerah po 3 ležišča in sobah po 2 ležišči. Kljub premajhnemu številu samskih ležišč smo do danes zagotovili vsem kvalificiranim in drugim delavcem streho nad glavo. Prav tako je zagotovljeno ležišče vsem našim delavcem, ki se zaposlijo po odsluženju kadrovskega roka.

Stanovalci naših samskih domov uživajo določene prednosti. Žal jih vsi ne znajo enako ceniti in ravnati s skupnimi dobrinami kot dobri gospodarji. Cene ležišč za posameznika so prav tako ugodne. Z vsemi uslugami v domovih posamezniki plačujejo od 60,00 do 120,00 din, odvisno od kvalitete sob. Razliko do stroškovne najemnine pokriva TOZD v kateri je stanovalec zaposlen. Ker nam še vedno primanjkuje delovne sile, smo se odločili, da ob Djakovičevi cesti v neposredni bližini podjetja in restavracije zgradimo nov samski dom s 160 ležišči. Denarna sredstva za to imamo zagotovljena. Dograditev je predvidena v letu 1975.

Počitniška dejavnost

Počitniška dejavnost se odvija v našem podjetju v lastnih kapacitetah in s pomočjo zamenjav ter zakupa dodatnih kapacitet. Imamo PD v Fiesi s skupaj 116 ležišči, PD Moščenška Draga s 15 ležišči v zidani stavbi in 15 ležišč v vikend hišicah, ter PD na Soriški planini z 41 ležišči

v sobah in 18 skupnimi ležišči. Poleg teh kapacitet imamo 17 ležišč v Podgori pri Makarski. Člani našega kolektiva in njihovi svojci lahko v eni izmeni v Fiesi, Moščenški Dragi, na Soriški planini in na Rabu koristijo skupaj 188 ležišč. Kapacitete domov so stare in skoraj neprimerne za letovanje. Tem kapacitetam smo v preteklosti posvetili premajhno skrb. Z adaptacijami in zamenjavo dela opreme smo uspeli neznosno stanje izboljšati v taki meri, da so gostje v teh domovih zadovoljni. Počitniški domovi ob morju so odprti le v poletni sezoni, dom na Soriški planini pa vse leto. Glavna sezona za člane našega kolektiva je le julij in del avgusta meseca. V tem času so kapacitete prezašedene, medtem ko v juniju in septembru mesecu imamo na voljo dovolj prostih ležišč. Kljub taki navadi in zahtevi članov kolektiva, da svoj dopust izkoristijo le v juliju in avgustu in skromnim kapacitetam uspemo v letni sezoni nuditi usluge v počitniških domovih približno 2500 članom kolektiva in njihovim sivojem. Žal zaradi takih zahtev nismo v stanju izpolniti vseh želja posebej v času kolektivnih dopustov. Potrebno bo razmisliti o podaljšanju poletne sezone.

Velik interes članov kolektiva za naše počitniške domove je nedvomno odvisen od zelo nizkih cen in dobro organizirane prehrane. Člani kolektiva in njihovi družinski člani prispevajo za letovanje le del stroškovne cene od 36,00 do 50,00 din za pension. Razliko do stroškovne cene za člane kolektiva in njihove družinske člane pa prispeva TOZD, v kateri so zaposleni. Regres za letni dopust prejmejo vsi člani kolektiva, ne glede na to kje so na dopustu.

Poleg omenjenega letovanja imajo člani kolektiva možnost udeležiti se različnih daljših izletov v ČSSR in Madžarsko. To organizira naša sindikalna organizacija preko izmenjav v naših počitniških domovih. Sodelovanje strokovne službe in sindikalne organizacije je na vseh področjih družbenega standarda tesno.

Ker je interes za letovanje vsako leto večji, hotelske usluge za delavce z nizkimi OD pa vsako leto manj dostopne zaradi visokih cen, je nujno, da z lastnimi možnostmi ali v okviru ZPS razširimo naše počitniške kapacitete.

Sodelovanje na izmenjavi počitniških kapacitet med OZD in TOZD znotraj ZPS smo začeli

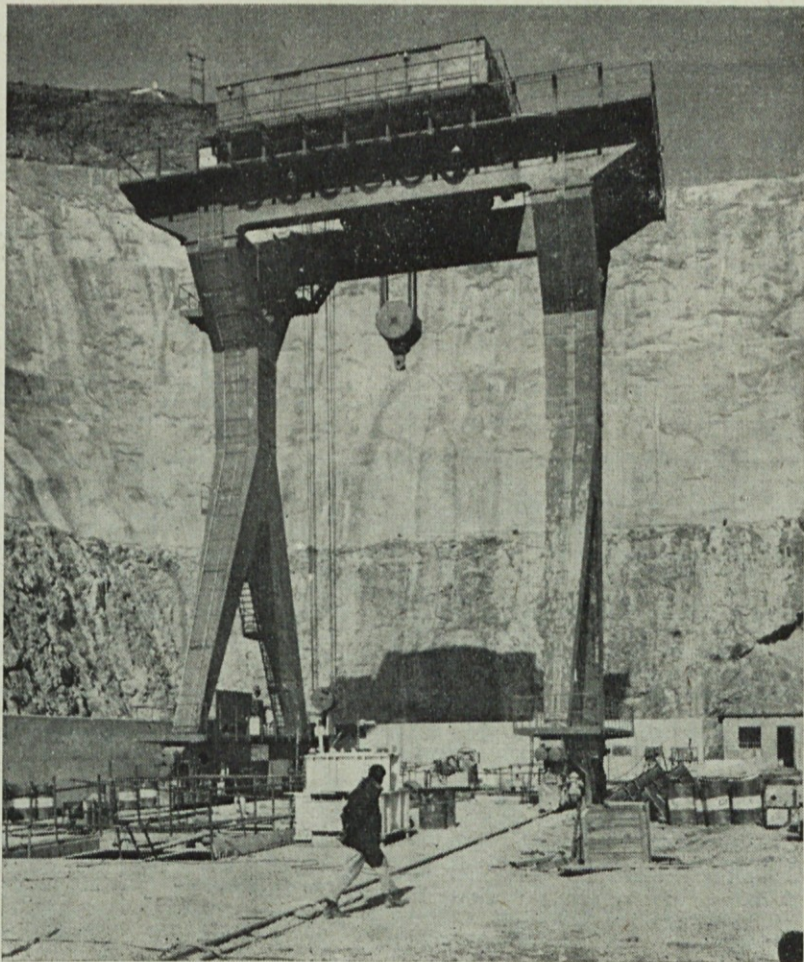
že v letošnjem letu. Čeprav je to bilo prepoznano organizirano smo uspeli nuditi usluge nekaterim manjšim kolektivom ZPS.

Družbena prehrana

V okviru naše Delavske restavracije in razdelilnih mest v podjetju organiziramo kvalitetno in ceneno prehrano za člane kolektiva med delovnim časom ter za vse zainteresirane izven delovnega časa. Člani kolektiva imajo med delovnim časom možnosti izbire več toplih in hladnih jedi. Cena, ki jo plača posameznik, je dejansko dostopna tudi tistim, ki imajo najnižji osebni dohodek. Posameznik za topli obrok prispeva 1,30 oz. 2,60 din. Razliko do ekonomske cene prispeva za posameznika TOZD. Pri razdeljevanju toplih obrokov prihaja še vedno do težav. To predvsem v tistih obratih, kjer še niso urejeni prostori. Kljub večletnim težavam, da bi preuredili prostore v PK in sivi livarni, se je šele v zadnjem času ureditev premaknila iz mrtve točke. Nujno potrebno bo večje razumevanje v TOZD za ureditev in nemojeno poslovanje. V zadnjem času smo preuredili tudi restavracijo, da je leta dostopna v času dopoldanskega odmora tudi za člane kolektiva. Za preskrbo zaposlenih s hladnimi in toplimi napitki imamo organizirano prodajo po bifejih v podjetju, imamo 13 avtomatov za hladne in tople napitke. Člani kolektiva jih koristno uporabljajo že dve leti. Za prehrano izven delovnega časa je preskrbljeno v naši restavraciji. Člani kolektiva kljub nizkim cenam imajo 20% popust v obliki nadomestila bonov, ki ga za posameznika daje TOZD, v kateri je zaposlen.

Za ilustracijo navajamo, da član kolektiva pri koriščenju vseh prednosti za prehrano plača dnevno za zajtrk, malico, kosilo in večerjo skupaj 18,90 din. Mnenja smo, da je to v tem času zelo ceneno in da je kvaliteta ustrezna.

Na področju družbenega standarda še nismo dosegli zaželenih rezultatov. Razumevanje vseh vodstev, organov samoupravljanja in družbenopolitičnih organizacij v našem kolektivu za to področje dejavnosti je res veliko. To je le del jamstva, da bomo dosegli zastavljene naloge in naše storitve izboljšali. Osnovni pogoj je, da bomo tudi zadosti ustvarjali.

165-tonsko dvigalo, montirano na HE Tarbela Dam v Pakistanu. Dvigalo je šlo v pogon lansko leto.

ZA RAZVEDRILO

SLOVNICEVNI POJEM		EVEN-TUAL-NO	VODNI HLAPI	GLAV. STEVNIK	STOPNJA	METER	RASTL. NOSLOVEC	V. ST. GR. NAJVIŠJI OBLASTNIK	KARTAŠKI IZRAZ	POSTENO (angl.)
							GLASB. DELO LUDSKA REPUBL.		OBLIKA OS. ZAJNIK SUROVINA VROZNET.	ZELEZOV OXID (M.N.)
1/4	LITER									
STARA HANILA				SRANOT. STEBER DEL TV						
NATRIJ			1. + 2. SAHOSL. NEM. AR. HITEKT.				AFRISK. REKA. PRIVLAČNOST			STROK. OVJAK V. KEMIJI
RIBAR										BORIŠČE
SAHOU-PRAVNI SPORAZUM	POSTEKLINA		SKLAD. B. KIDROK. ROBOT		IGRA OBRABA					
VRSTA DVIGALA					STAR VEZNIK			VRSTA HRASTA SEVER		
OČET-NIJA					GRAM IRANIS-TIKA		HOKETU OLIMPIE VULKAN NA PILI-FINI			
PRVA ŽENSKA	BLAFO							TUJ DROBIZ RIMSKO 50		
HEJI-TEV	ATAKE				ZAVR-NITEV 13. ČRKA					
HOHA-MEDAN-STVO			PRAGA KOVINA					NORD BREZE. ANTISEP. TERKOCIN		PRVI RAZ-NASTOP REKAN
NEZ-NANEC							RADIUS 500	DELAN-SKI SVET VOJVO-DINEC		
MINE-RALNA VODA										
VSA-DITEV			GAJIN				ARM. MESTO REVNA			
PRED-IVERJE RIM. HISE										
NAŠA VOJSKA		EVROPA ŽITARICA					SEZNAH TISKOV-NIH NAPAK			
GIUCIJ		STOPNJA POLOZAJ VRSTAR. SPREJEH.			TROP-SKE PAPI-GE	MIMO GREDE	LETALO -- 9	VRSTA GIBANJA	SAMO-GLASNIK IND. DROBIZ	
LASTNI-NA STA-NOVANJE-SKE ENOTE										TITANOV MINE-RAL
TOVA-RIS			GORA V MAKE DONJI							
VRSTA HANILA		NEZA-UPANJE VRSTA GLASBILA					KRAJ PRI DONJAN LEPOTA	IGRALKA INGE		
NALEP-KA					NIC SMRTNI BOT		RAZY-VRAZED SIBIRSKA REKA			
SPORA			HOLIL-NICA							TONA AHER. SINDIKAT
HERSKA NAPAKA					POGAČA					
IVAN JERMAN		TRAVN. RAVAN V NEHAKI JOZE				AR	ŽVEPLO	POLJSKI EKONOM OSKAR	IZVRŠNI SVET 3. TON C-DURA	NOBELJ
OD ZA-ČETKA (glastop.)					RADIJ ŽENSKO IME	FR. CESAR KOCINA				
		MUSLIM-ANSKI GOSPOD					Ž. IHE DRŽAV. BLAGAJNI		SPORT-NA JADR-NICA	KISIK POLTIK A.B.A
										VEZ-NIK
					PRITOK RENA RAČUN			PIJAVEC DEL TELESA		
			HUMANI ORGA-NIZACIJA							AMPER
								PEVKA ŠTEFOK		

Že teden dni pred 30. junijem 1974 so krožili po Litostroju rdeči letaki ki so vabili na kolesarski TRIM izlet.

Vse bi bilo lepo in prav, le dež je nagajal in nam jemal voljo do izleta.

Na sam predvečer izleta, zunaj je lilo kot za stavo, sem govorila po telefonu z organizatorjem izleta. »Kako bo, izlet bo ali ga ne bo?»

»Seveda bo!« »Pa vreme?« Glas na drugi strani: »Od polnoči naprej bo jasno!«

Tega pa res nisem verjela, zato so me zjutraj le s težavo spravili pokonci. Mož in sin sta klicala: »Mami poglej, krasno vreme je, vstani gremo na izlet.« Jaz pa ne, sploh ne. Saj bomo po tolikem dežju plavali, ne pa kolesarili.

Po vztrajnem prigovarjanju sem le pokukala izpod odeje in res sonce mi je posijalo na posteljo. Hitro sem skočila iz postelje in v najkrajšem času sem bila nared. Po 20 letih sem bila spet enkrat na kolesu in to na

in že smo bili na cilju v GORICANAH na kopališču ob Sori.

Organizatorji so nam tu pripravili toplo ognjišče, kjer smo si vsak zase pekli klobase, a za dober tek še velik kos domačega belega kruha in steklenico koke. Po truda polnem gibanju z nogami je vsem teknila dobra malica. A nismo se še umirili. Nekateri so balinali, drugi igrali odbojko. Najbolj smešna pa je bila igra — žoganje z jajci. In to s surovimi — ne kuhanimi. Postavili smo se drug proti drugemu po dva in dva, in tekmovalje se je pričelo. Komur se je jajce strlo, je izpadel iz nadaljnega tekmovalja. In zgodilo se je, da je naši udeleženci (ne prav rosno mladi, jajce cmoknilo na obraz in se razletelo po obleki. Kar predstavljate si, koliko je bilo smeha.

Stedilo je še žrebanje startnih števil, vseh udeležencev in skromna, a pristrčna darila.

Ker je bila prav ta dan še nogometna tekma med JUGOSLAVIJO in POLJSKO in to za

trim - trim - trim

sposojenem. Prvi strah je mimo, ko smo zbrani na startu pred LITOSTROJEM.

Na sebi smo imeli jopice pa tudi dežne pelerine — saj še nismo popolnoma verjeli da bo sončno vreme.

Na startu smo prejeli štartne številke — dobili še zadnja navodila in kolona kakih 35 kolesarjev z zastavo na čelu je krenila na pot.

Tremo smo kmalu premagali in z željo, da bi nekateri bolj okrogli zgubili vsaj kak dekagram odvečne teže, smo krenili veselo na čudoviti izlet.

Pisane majice ter živobarvni TRIM KLOBUČKI na naših glavah, vse to je bil lep prizor za mimoidoče radovedneže. Prav tako pisan je bil sestav kolesarjev in kolesark, od mlajših pionirjev, mladincev vse do starejših veteranov.

Pa nič zato — vsi smo lepo počasi vozili, brez prehitvanj in divjanja lepim doživetjem nasproti. Med potjo smo se pozdravljali z vsemi, ki smo jih srečavali, ter mahali ljudem v avtomobilih, ki so nam prijazno odzdravljali. Verjetno nihče od njih ni vedel, da smo namerno in zdravju v korist pustili ta dan svoje avtomobile v garažah. Hoteli smo v naravo s kolesi, odkoder smo lahko na vse strani opazovali naš čudoviti slovenski svet. Vožnja je hitro minila

svetovno prvenstvo, smo jo že zgodaj popoldne mahnil zopet v skupini nazaj v Ljubljano. Kasneje nam je bilo verjetno žal, ko smo zvedeli za izid tekme.

Vsi udeleženci tega izleta smo se nadvse zadovoljni vrnili na svoje domove, vsem istim, ki pa ste iz kakršnegakoli razloga ostali doma, je lahko res žal.

Želeli bi, da bi se nas na prihodnjem kolesarskem izletu v jeseni zbralo vsaj desetkrat več.

LITOSTROJČANI, prihodnjič kolesa na plano in z družinami vred z nami v lepo naravo!

Kolesarjenje je zdrav šport, mi vsi pa preveč posedamo in se prevažamo z avtomobili!

V imenu zadovoljnih izletnikov

TEMA.

Casopis »Litostroj« izhaja mesečno (s posebnimi prilogami) v nakladi 5800 izvodov — Ureja ga uredniški odbor — Glavni urednik Vladimir Kovač — Odgovorni urednik Pavel Perko — Tehnični urednik Estera Lampič — Telefon uredništva 56-021 (h.c.) int. 246 — Poština plačana v gotovini — Rokopisov ne vračamo — Tiskarna tisk »Primorski tisk« v Kopru — 1974

IZBRANE MISLI

Napraviti nov korak, izgovoriti novo besedo, pričeti nov posel, tega se ljudje najbolj boje. Dostojevski

Človeška duševnost je prav tako kot ledena gora: na površini vidimo samo eno sedmino. Freud

Videti je lahko, predvidevati je težko. Franklin

Z zvanečim naslovom na trgu ne morete ničesar kupiti. Bergli

Imeti in ničesar ne dati je v nekaterih primerih slabše kot krasti. Eber

Postati oče je zelo lahko; biti oče je zelo težko. Busche

Najbolj smešna želja je želja, da bi bili vsem všeč. Goethe

Bogataši so si naredili raj iz pekla siromakov. Hugo

Ljubezen je hrepenenje, to pa umre takoj, ko se nam izpolni. Anderson

Usoda ni nikoli tako močna kot hrabrost, s katero jo človek pričakuje. Remarque

Tisti, ki ustvarjajo prihodnost, bi se morali zavedati, da se poštenost, volja do dela in zvestoba ideji ne podedujejo. Paine

Lahke ženske so tiste, ki so težke za denarnico prenekateroga moškega. Achard

Največjo fantazijo imajo tisti, ki najmanj razmišljajo. Vico